

ŽENSKI SVET

6
JVNIJ
DESETI LETNIK
1932

Listnica uredništva.

Bor. K. „Ubijalka“ je napisana v duhu stare miselnosti. Novo ženo pa je treba prepeljiti z drugačnim pojmovanjem. „Zapuščena“ ne sme obupavati, ubijati, nego si mora biti svesta svoje življenjske samostojnosti in materinske odgovornosti.

Irena: Nič.

Fr. Mil.: Prejela sem precej Vaših pesmi. Sprejeti ne morem nobene. Po vsebini so plitve, silno osebne in zato nezanimive. Tehnična stran neizdelana, ritem slab, rime tudi. Le čitajte tu ta-le odlomek, pa boste videli, da je daleč od jutranje poezije:

Vstani, ljubica, vstani!
Zora je nad gorami,
kmalu bo sonce vzšlo;
mesec, ves bel,
kot velika kljuka,
kot velik oklepaj,
ej, kmalu bo mlaj,
v dolino sosedno kuka
in noč zaključuje.

Listnica uprave.

Kdo je poslal 70 Din? Prejeli smo po poštni položnici z datumom 10. maja Din 70.— brez navedbe plačnikovega imena s samim pečatom blagajne poštne hranilnice, tako da ni niti razvidno, na kateri pošti je bil denar oddan. Prosimo, da se zglaš, kdor je poslal denar.

Poštno-hranilnične knjižice. Vse tiste, ki so sledile našemu povabilu in si nabavile poštno hranilnične knjižice ter imajo že toliko prihranjenega, da lahko dvignejo za plačilo polletne naročnine, prosimo, da to store čimprej in da ne čakajo konca leta. Knjiženje poštne hranilničnih številok bo vzelo mnogo časa in bi Uprava tega dela ne mogla pravočasno obaviti, ako se bodo priglašale vse številke zadnje dni.

Časi so težki ne le za naročnice, marveč tudi za Upravo. Zato prosimo, da poravnava svojo naročnino, čim katera more.

Priporočamo Vam

**najboljše šivalne stroje
in kolesa**

**Adler
GRITZNER**

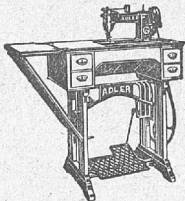
Švicarski
pletilni stroji
DUBIED

edino le pri tvrdki

Josip Petelinc, Ljubljana

Telefon št. 2913 za vodo. Telefon št. 2913

Brezplačen pouk v vezanju. Všeletno jamstvo.

Odgovori.

K. Z. Ni treba, da bi bil ravno ovalen prt za ovalno mizico. Prtiček je lahko mnogo manjši, kvadraten, ter ga položite navzkriž. Ni tudi nobenih predpisov, za koliko cm sme ali mora segati prtiček čez rob. Žal nimamo za enkrat še nobene risbe za ovalni prt, vendar si tako risbo lahko sestavite sami po vzorcih iz naše priloge. Najprej si napravite po mizi obliko iz prozornega, toda precej močnega papirja in jo razdelite s črtami na štiri enake dele. Dobite par risb iz priloge ter poskušajte, katera bi bila primernejša. K temu uporabite lahko vsako risbo, ki je deljena; tako n. pr. risba št. 4 v januarški prilogi, št. 1 v lanski decemberski, št. 5 v lanski prilogi za julij-avgust je prav posebno primerna, ker ima lepo ovalno sredino; vogel pomaknete na daljše dele, zvezo med obema vogalnima figurama pa napravite iz oblike, ki je prerezana po sredini in ki se lahko ponavlja v poljubnih presledkih. Takih risb, ki se dajo lepo uporabiti za ovalne prte, bodele našli še mnogo v naših dosedanjih prilogah.

Rezika. Podpisali ste se s samim imenom, zato Vam ne moremo poslati zaželjene knjige. „Opreme za neveste“ imamo le še nekoliko izvodov. Perilo ni tako podvrženo modi kakor obleke; vsi v knjižici priobčeni modeli so še in bodo še dolgo moderni, vrhutega ima knjižica pet bogatih prilog s kroji in risbami za osebno, posteljno in namizno perilo. Knjižici smo znižali ceno, katera znaša sedaj Din 25.— (prej je stala Din 35.—).

ŽENSKI SVET

LET. X-1932

OBRAZI IN DUŠE.

Maryša Šarecká — Radoňová.¹⁾

Malokomu se v življenju tako izpolnjujejo mladostni sni, kakor je to naklonila usoda Maryši Šarecki. Že v nežni mladosti je Maryša sanjala o neki vzvišeni nalogi v življenju in ko so dali v šoli temo „Kaj bi hotela biti“, je napisala tako lepo o svoji želji, kako bi se rada v nečem duignila nad povprečnost, da je profesor povdaril njeno nalogo pred vsemi drugimi. Prvo svoje literarno delo je objavila l. 1905., ko je bila stara šele 14 let, in je takoj vzbudila pozornost. „Ko sem bila mlada, so me zanimale filozofske teme, vzbudila so se mi vprašanja: zakaj živimo, kakšno nalogo ima naše življenje? kaj je Bog? kako bi se dosegla v življenju pravičnost? i. t. d.“ Tako je odgovarjala Šarecká na moja vprašanja, kakšna je bila snov njenim prvim člankom, kajti njena začetna dela so bila v prozi: eseji in publicistični članki, raztreseni po raznih revijah in dnevnikih.

Maryša se je rodila v Pragi v jako nadarjeni in zelo izobraženi družini Bosakovi ter čuti hvaležnost za vsejano seme:

Bogato srce moje njihov dar je,
saj seme, ki so vanje ga vsejali,
je vzkliklo, vzrastlo kakor v solnčni žar je
in cvetje se iz njega je razvilo.

(Dedščina rodu, iz knjige „Vonji dóma“.)

¹⁾ Ime Šarecká je pseudonim, Radoňová priimek po možu.

Ko je dovršila srednjo šolo, je absolvirala tečaje za moderne jezike ter napravila državni izpit iz nemščine, francoščine in angleščine.

Mariša Šarecká Radoňová je prva češka žena v diplomatski službi in je od l. 1922. konceptna uradnica v zunanjem ministrstvu Č. S. R.

Ze v šolski klopi je objavljala svoje sestavke in pesmi v časopisih: „Maj“, „Zvon“, „Zlatá Praha“ in raznih dnevnikih. Prva njena pesniška zbirka je izšla l. 1927., izdana s fondom Julija Zeyerja pri češki akademiji znanosti in umetnosti pod naslovom „G l a s i v s t r u g i“ — tako lepo so se izpolnile sanje mlade poetke. L. 1918. je izšla druga knjiga intimne lirike „V o n j i d ó m a“. Ti stihji pričajo o globoki ljubezni do prirode, domovine in doma. Lirična in intimna struna je dominantna njene lire. V njej je podala pesem svojega življenja:

„Za kras trenutkov znam, ki brž minijo,
za sanj najdražjih kruto agonijo,
ko lahko umira sladki pelod mlad,
za strupa Kapljo znam na dnu napoja,
za trnje, ki posiplje pota moja,
za bol solzá, kí zanje svet ne zna!“

Ali srce poetke je kakor knjiga, ki daje sladki balzam za vse rane. Tudi

„To knjigo iz srca, ki nihče mogel čitati je ni,
razkosa svet naj v dele,
naj drobce njene uživa vsak, kdor si jih osvoji,
ko nimam komu dati cele!“ ...

(„Glasi v strugi“.)

Mladost je pustila v nekaterih njenih pesmih nekoliko nejasnosti, morda tudi nedovršenosti, kajti pesnica sedaj ni popolnoma zadovoljna s temi pesniškimi deli; ali povečini imajo njene pesmi trajno vrednost v češki liriki.

Od te dobe umolkne Šarecká kot lirski pesnica in piše prozo ter epske pesmi. Prva zbirka njenih povesti je izšla l. 1913. pod naslovom „B o - l e č i o b j e m i“. Tu je avtorica pokazala dramo žene, ki ni zadostila svojemu naravnemu materinskemu čutu, izneverila se je možu, toda sporazumno z njim je še dalje živela v njegovi hiši. Vsak izmed njih je živel svoje življenje. Njen mož je imel ljubico in deco; ali ko je žena videla te ljubeznive otročičke, je prišla k svojemu možu in mu rekla: „Nečem biti več temni oblak v vaši družini in zapreka v vaši hiši ... Vajini otroci me izganjajo. Vajini otroci — vajina sreča. Ne morem tega gledati brez srda in ne morem živeti v bližini ...“ in je odšla. V povesti „O detetu“ je mlada žena ljubila svojega moža, a „je vendar čutila, da ni v zakonu onega, po čemer je hrepenela“. Njeno življenje bi moralo imeti smoter ... Mož je bil do nje hladen, zaljubila se je v drugega, prišla je prava ljubezen, ki ji je dala tudi dete ... Tisti, ki ga je ljubila, je odšel daleč proč in pozabil nanjo ... Soprog pa ni ničesar slutil ter je sedaj ljubil njo in dete. Njej ni vest ničesar očitala, prvi čas po porodu ni imela rada svojega otroka, potem pa se je v njej vzbudilo materinstvo

in ko je uideala, da kaže dete ljubezen do soproga, je postala ljubosumna: „Dete se mu je plazilo po naročju in vriskalo v podzavestnem hrepene-nju po življenju. Tedaj je mlado ženo napadla ljubosumnost. Ni mogla prenašati tega. Kot besna zver se je vrgla na moža in mu iztrgala otroka. „Pusti ga, ne dotikaj se ga“ — je zarjovel, „ni tvoje“ ... („O detetu“). V l. 1917. je izšel njen roman „G l o b i n e s r e č e“. Luiza Otmarova je mala bolehn, pohabljen, z nelepim obrazom, a razumna in dobrosrčna deklica, razumeva umetnost, ima rada glasbo in lepoto. Magda, njena polsestra po očetu in mačehi, je lepa in mikavna. Magda ljubi mladega umetnika, glasbenika Oldřicha Havelo. Luiza se tudi zaljubi vanj. Oldřich raje in več govori z Luizo, ker se ž njo lahko o marsičem po-meni, ali oženi se z Magdo ter odide ž njo na Rusko, da bi preživil rod-bino. Njegova glasbena karijera je pri kraju. Ko se zopet vrneti v Prago, ju Luiza podpira, a ko Magda, do smrti izmučena radi prevar svojega moža, unre, se Luiza zavzame za njeno dete, odide ž njim k svojim pri-jateljcem in najde v vzgoji tega otroka svojo srečo. Sploh je pisateljica problem materinstva razvijala v večini svojih spisov.

Največji je njen roman „O s i r o t e l a“, kjer opisuje življenje služkinje in njene hčerke, nadarjene igralko, katero usoda neusmiljeno biča radi njenega nezakonskega rojstva. Roman je izšel l. 1924. in ga je nagradila češka akademija znanosti in umetnosti. Prvo naklado so tiskali v 25.000 izvodih, drugo v 10.000.

Pisateljica je v svojih romanih in povestih poudarila nesoglasje med pravo ljubeznijo in nedostojno prakso spolnih vezi ter izrazila hrepene-nje po pravi ljubezni in materinstvu, kakor živi v duši žene — človeka, ki je še zmožna pristnega čuvstvovanja. Njeni romani in povesti so zato zrcalna slika življenja, umetniško preutelešene resničnosti: v njih so pri-kazane vse potvorbe, zlasti vsa nizkotnost mestnega življenja. Šarecká je pisala številna in zelo raznovrstna literarna dela: epopejo „Mister Bo-huslav“, med svetovno vojno domoljubno pesem „Blanik“, po vojni dramo „Josef Jiří Švec“, ki pa ni doživela tiska, ker je istodobno objavil tako dramo češki pisatelj — legijonar Medek.²⁾

Šarecká je preizkusila svoje sile tudi v prevodih iz modernih jezikov. Napisala je v celem okoli 20 knjig; naj navedem tu samo nekatere: „Prosjak ljubezni“, roman, ki slika pretresljivo dramo učenjaka, osam-ljenega, prevaranega v svoji ljubezni... Povesti „Z gor“ so vrsta res ljubkih polez, načrtanih s pesniškim poletom in lahkim čistim slogom. V zbirki povesti „Betyna“ je podala pisateljica tudi kos jugoslovanskega življenja v junaku Rosiji.

Ne mislim peti slave, ali vendar ne morem, da bi iskreno ne pozdravila vsak novi uspeh žene. Tak uspeh dosega Šarecká s svojo razglabljačo

²⁾ Opazila sem, da žensko delo, tudi delo jako nadarjenih žen, nima priznanja pri moških, n. pr. roman Zofke Kvedrovo „Hanka“ — ki prenese primero z Remarquo-ovim „Na zapadni fronti mir“; ali novele naše ukrajinske pisateljice Hrynyngčeve Katre „Nepoborni“ — a kdo ve zanje...?

publikacijo „Iz kulturne zgodovine človeštva“. Prvi del je že izšel pod naslovom „Stari vek“. Ostale zvezke tega monumentalnega dela pa nam pisateljica obljublja za bližnjo bodočnost: Srednji vek, Renesansa, Barok, Rokoko, Empir, Biedermeier in XX. stoletje.

Take publikacije v češki literaturi še ni bilo in mislim, da tudi ne v drugi slovanski, zato pozdravljamo že I. del tega obsežnega dela (ima 518 velikih strani).

Z napetostjo in z lahkim slogom, ki se čita kakor roman, opisuje družabno življenje staroveških narodov, začenši že 5000 l. pred Kristom. Kot upodabljač umetnik slika z jarkimi barvami ne samo postavte znamenitih junakov, kraljev in voditeljev raznih narodov, nego tudi življenje družabnih razredov raznih dob in ljudstev. Jasno vidimo pred seboj, kako so živeli, po čem in kako so stremeli v raznih kulturnih razdobjih. Z načinom svojega razlaganja si pisateljica osvaja in veže čitatelja. Iz njenega dela spoznavamo dejanski položaj in smeri, v katerih se je vršil procvit ali propad poedinih plemen. Za nas žene je zanimivo, kako so živele žene in kakšen vpliv so imele na družabno življenje tega ali onega naroda.

* * *

Z grozo spozna čitatelj, da so pred 4000—5000 leti živeli prav taki ljudje in se kazali v prav takih pojavih kakor danes, da so se celo mnoge stvari, ki se nam zde nove, v zgodovini mnogokrat ponavljale (Pisateljčin uvod).

Delo se začne s primitivno družbo, ki je često komunistična družba. V tej družbi je bila žena tista, od katere je izhajala moč in dedščina. Njeno, a ne očetovo imetje, je prehajalo na deco. „Tudi takrat, ko je žena postala skupna last mož, je imela veliko svobodo in enake pravice kakor mož“. (Str. 9—10.)

V Starem Egiptu, „z visoko znanostjo, pridobljeno v šolah, prihajajo mladi možje v življenje, ali nihče se ne čuti celega človeka; da bi postal to, mu je treba žene — gospodarice hiše, ki pronikne s svojo očarljivostjo njegov dom in mu podari družino. Otroci so resnična sreča rodbine“. (Str. 35).

Tu vidimo, kako spremljajo žene svoje može na lov, kako se sprehajajo pod senčnatim drevjem po vrtovih, kako sedi žena z možem v naslonjaču, roko v roki, v zaupnih trenutkih počitka, kako sama doji svojo deco. Po moževi smrti postane Egipčanka glavarica družine (Str. 39).

V Babilonu — staroveškem Parizu — je bil temelj družabnega življenja viden. „Kakor vsa podjetja praktičnih in premiselnih Babiloncev, je temeljil tudi zakon na pismeno obveznem dogovoru, ki je pod pričami določal pravice in dolžnosti soproge, kazni za nezvestobo, odpravnino pri izgonu in druge pogoje. Doga je ostala last žene. Mož je imel pravico, dati svojo ženo upniku v službo in jo v posebnih primerih tudi prodati“. (Str. 126).

Narod pomorske Krete je imel razvito kulturo in kretske žene davnih časov so poznale modo, blaga, vzorce in okrasja, kakor jih pozna današnja žena. „Ženska obleka spominja popolnoma na damsko modo s konca minulega stoletja.“ Fantazija današnje modistke bi si stežka izmislila obliko klobuka, ki bi ne bila znana že koketnim Krečankam s tretjega tisočletja pred Kristom. Že takrat so bili damski klobuki umetniški izdelki iz trakov, rož in peres... (str. 147—148). Čeprav se je življenje kretskih žen vršilo povečini doma, „jo vidimo, kako, ogrnjena v dolg plašč ali kožuhovinasto mantiljo, vrženo preko ramen, ravna povodce pri vozu, kako v družbi priganjačev zasleduje zajce, bobre in jelene, ali drži na uzdi čredo psov, in kako, napravljena po zadnji modi, gleda iz lože igre in borbe, včasih celo sama nastopa v areni kot boksarica in akrobatka.“ Največja naloga pa pripada ženam pri bogoslužnih slavnostih. Duhovniki imajo, nasprotno kot pri drugih narodih, v kretskem kultu podrejeno vlogo, glavno pa duhovnice. (Str. 149.)

Za Homerja se žene vdeležujejo javnega življenja, vidimo jih na javnih slavnostih. „Resnica je, da prebije večina gospodinj v ženski sobi in skrbi ne toliko za poselska dela kakor za vsa hišo. Tko, mojstrsko šivajo obleke, a to ni znak njih podrejenega položaja v družini in družbi.“ (Str. 179.) „V Stari Heladi je pripadal ženi pri bogoslužnih obredih levji del... ali večinoma je žena živela v tesnem krogu domačnosti; tragedija je bila ena izmed onih redkih radosti, ki so bile dovoljene grški ženi, ker po zakonih poslušnosti in lepega vedenja ni smela žena zapuščati moževe hiše brez zagrinjala in brez spremstva sužnje. Razen pri nabožnih obredih in svatbah ni bilo videti omoženih žen v javnosti. Samo dekletom je bilo dovoljeno, da so se svobodno bavile... Priproste žene pa se niso vdajale predsodkom o nedostojnosti poštene žene in so si dovoljevale tudi stvari, kakor pripovedujejo o njih Aristofanove komedije, a komedij niso smele gledati ne žene ne otroci.“ (Str. 201, 202.) V deželi solnca, pri Peržanih, in v Stari Sparti vidimo žene v vseh življenjskih prilikah. „Spartanke so bile na glaslu možato gospodarnih žen. Zato so rekli Gorgoni, ženi Leonidovi: „Ve Spartanke ste edine žene na Grškem, ki ukazujete možem“. Na to je ona odgovorila: „Zato smo pa tudi edine žene, ki postablamo na svet prave može“. (Str. 264.)

V starem kraljevskem Rimu so se žene tudi posvečale samo domu. Celih 230 let ni bilo v Rimu ločilve zakona... Zdelo bi se, da je bila javna vloga žen neznatna, in vendar posegajo v usodo kraljevskega Rima z močnim vplivom... Truplo onečaščene Lukrecije vrže kralja s prestola in spremeni Rim v republiko.“ (Str. 326—27.) V republikanskem Rimu se žene nove družbe več ne boje, da bi padle na stopnjo kurtizan, če goje znanosti in umetnosti...

Nekatere žene so se izkazale v literaturi, igrale so liro, obvladale geometrijo, čitale filozofske spise in posegale celo v politiko... A lahko-miselne, blesk ljubeče lepote, ki se z načinom svojega življenja zelo približujejo kurtizanam, vlečejo za seboj množico modernih mož, kakor

triumfator svoje ujetnike. Pojem ljubosumnosti je v Rimu nepoznan, latinski jezik nima zanj niti izraza. (Str. 376.)

Pri vsem tem ni rimska žena samostojno bitje, ki bi se moglo upreti volji moža...

V cesarskem Rimu pušča cesar ženam, ki so posadile na prestol Heliogabala, znatno moč. „Conventus matronarum“, ki že v Galbovih časih reši vprašanje etikete in dostojnosti, postane za Heliogabala nekak senat, čigar pravicam, potrjenim po cesarju, si nihče ne upa oporekati, proti senatovim sklepom ni priziva. „Toda egiptovski in perzijski misteriji neopazno izpodkopavajo malike rimskega Olimpa in nenravnost vodi v razpad... Medtem ko izživljeni Rim životari v azijskih orgijah, da bo skoraj postal plen barbarov, mu nastaja prerojenje v katakombah pod zemljo, kjer odmeva pri praznovanju ljubezni pregnanjanih kristjanov beseda evanželija in doni spev, ki bo nekoč napolnil vse hrame sveta.“ (Str. 511.)

Tako končuje pisateljica svoj prvi del „Stari vek“. Željno pričakujemo nadaljnih zvezkov njenega dela.

Marija Omeljčenkova — P. H.

Prvega maja je umrla slovenska pesnica Vida Jerajeva.

(Več o njej prinese prihodnja številka Z. S.)

Povest o sestri.

Mihael Osorgin.

Z avtorjevim dovoljenjem prevela iz ruščine Marija Kmetova.

(Nadaljevanje.)

12. Hladni dom.

Liza je živela v zadovoljstvu, Katja pa v bogastvu. Lizino zadovoljstvo je pronicalo vse njeno življenje in se radodarno izlivalo na vsakega, čeprav je le slučajno zašel tja. Katjino bogastvo je bilo nekam mrzlo, nepotrebno in ni koristilo ne njej ne družini. V hiši njenega moža je bilo mnogo nepotrebnih sob in odvišnega pohištva, ki ni bilo udobno. Zamislil ga je dekorater in gospodarju je bilo vse prav. Imeli so veliko dvorano za sprejemanje gostov — a sprejemov ni bilo nobenih; v jedilnici je bila dolga miza, za katero sta sedevala samo dva. Prekrasen klavir je bil pokrit s preprogo, a mape z notami so bile zaprte v stekleni omarici. Nikoder ni bilo sobnih rastlin, pri Lizi pa jih je bil poln sleherni svetlejši kot. V hiši ni bilo ne perutnine ne psov, a ponoči so škrbetale miši.

Hiša je stala zunaj mesta, zraven večjega tvorniškega poslopja, kjer je brnel motor. Dvorišče je bilo skupno in prijeten je bil le vrt, ki je bil precej velik, senčnat, ves zapuščen in zarasel z ribezom in malinjem. V zgornjem nadstropju hiše so bile Katičine sobe in eno teh je dala meni. Dalje je bil tu kabinet njenega moža, ves prostran in napolnjen z lovsko in teniščno knjižnico, njegova spalnica, in zraven je bila majhna sobica, ki je bila delavnica in pisarnica. Tam je bilo tudi dvoje otroških sob; v eni je gospodaril Volodja, moj nečak, resen in zelo bister devetletni fantek, v drugi pa je bila pestunja s petletno Leljo, zelo prikupno punčko.

Pestunja ni bila preprosta in si je želela, da bi ji rekli bona. Bila je šolana in je prišla k sestri iz bogate dobre hiše. Obedovala je zgoraj z otrokoma in njen prtiček je tičal v srebrnem obročku. Katjo je nekam prezirala, a se je klanjala inženjerju. Mene, revnega sorodnika, niti opaziti ni hotela. Nosila je temnomodro, nemoderno obleko z broško in črno čipkasto čopko.

V teh letih je Katja zrasla in se iz dekleta razvila v zelo postavno in zelo krasno žensko. Dejali so, da se rada lišpa, čeprav me je ona prepričala, da za svoje obleke skoraj ničesar ne izda. Zares, prekrasno se je oblačila, dasi nekam kričeče in nekoliko izzivajoče. Imela je preprosto šiviljo, ki ji je pod njenim nadzorstvom šivala in predelavala obleke. Katja je imela izvrsten okus in zvito je znala s kakšnim navidezno površno uporabljenim kosom blaga ali s trakom ali rožastim šalom spremeniti preprosto in ceneno obleko v bogato in praznjo. Bila je ena izmed onih redkih žensk, ki sicer sledijo predpisom mode, a jim nikoli slepo ne služijo, marveč jim je poglobitna zapoved njih lastni okus. Katja je znala sama prirojati obleke, šivati, jih predelavati,

čistiti in krpati. Za svoje obleke je uporabljala samo preostanke gospodinjkega denarja. Vedel sem, da časih ni imela denarja in je morala zelo paziti na izdatke.

Ko sem se bil pripeljal v Moskvo in se prvičkrat sešel s Katjo, me je prijazno in radostno sprejela. „Kostja, kako si velik! In kako dobro — da si na univerzi! Zelo sem te čakala, Povej, kako je kaj doma! Kako je z mamo?“

„Mama se je postarala, drugega ni. Pestunja je umrla — to že veš. Savatjevna še zmeraj kuha, a zdaj jo hoče mama odpustiti in se preseliti v majhno stanovanje z dvema sobicama. Tako sama je zdaj.“

„Hotela sem jo povabiti semkaj, a potem sem si mislila: Tam ji je boljše, bolj prilično je zanjo, ondi ima znanca, a tu bi ji bilo dolgčas. Kako se ti zdita Liza in njen mož?“

„Pri njima je vse dobro, tako, da je že kar smešno. Res, Liza je srečna in zadovoljna. Da bi le imela otročička! Zaljubljena je v moža, on pa vanjo. In prtičkov imata nič koliko! Pa ti, Katja, kako ti je?“

Nič ji ni bilo všeč to vprašanje in dejala mi je: „Saj vidiš, kako... Naša hiša je velika. Nisi še videl svojih mladih sorodnikov? Saj še Volodje nisi videl, odkar je bil dojenček.“

„Pa Evgen Karlovič?“

„V tvornici je. Ob četrtna dve kosimo.“

„In kaj počenjaš ti, Katja?“

„Jaz, prav nič. Seveda — gospodinjstvo — čeprav mi vzame vsak dan samo pol urice! Z otrokoma se ne bavim dosti, imajo pestunjo, a prav nič tako, kakršna je bila naša! Časih grem na kak koncert.“

„Sama kaj igraš?“

„Ne — sem vse opustila. Klavir pa imam — in še prav izvrsten je.“

Nerada mi je odgovarjala, zato je mene prav podrobno izpraševala o vsem: o mami, o našem starem stanovanju, o gimnaziji, o dijaštvu, o tem, kaj da mislim, kaj berem, kako sem si zamislil svoje življenje.

„Saj res, Kostja — ti pišeš povesti in nekoč so že nekaj natisnili? Kaj pa? In kje? Ali resno misliš postati pisatelj? To bi bilo imenitno!“ Jaz sem bil zares poslal neko čudovito pa naivno povest v neki manjši list in ondi so jo natisnili. To je mama precej ponosno sporočila Katji.

„Veš, Kostja, če boš ti pisatelj, potem se bom še jaz kaj izmislila. Morda se bom spet oprijela glasbe. Ko bova dva, bo šlo lažje. Hočeš?“

„Seveda, Katja; pa še kako rad!“

„Veš, jaz tako brez haska živim in tako... Seveda — otroka... A jaz bi rada...“

Vstala je in ko včasih — stopala po prstih in po moško držala roke na hrbtu.

„Katja, zdaj si prav taka, kakršna si bila prej — kot gimnazistka...“

„Kaj? Ah — ne, kje je že... Ah, kako, kako me veseli, da si prišel! Ti, Kostja, niti ne veš ne, kako zelo me veseli.“

„Ali še veš, Katja, kako so te z menoj zaprli v temnico?“

„Zelo dobro se spominjam. Kostja, na vsak način moraš priti večkrat

k meni — to me poživlja. Zgoraj imam svojo sobo, pa jo preuredim zate. Le daleč boš imel k predavanjem. Veš, če bi se še jaz mogla preseliti v mesto in bi si kjerkoli najela kako sobico, po študentovsko. Večkrat mislim, pa kaj — bedarija! Zelo te zavidam.“

„No — tebi je tu pač bolje.“

„Tu? Da ... tu vidim otroka.“

In spet je začela govoriti o meni in mojih načrtih.

Prejšnja Katja — a spet vsa nova Katja! Premlad sem bil še, da bi bil mogel kaj razumeti, zakaj se je prejšnja Katja skrivala za novo in zakaj je nova Katja tako nerada govorila o sebi.

Tako sva se zmenila, da bom prihajal vsak teden ob sobotah in bom ostal čez nedeljo. „Skupaj bi se sprehajala po Sokolnikah. In sploh je potrebno, da se bliže spoznava ... Tako dolgo se že nisva videla ...“

13. Šest in šestdeset.

Točno deset minut zatem, ko je zapiskala sirena v tvornici, je skozi ena vrata vstopil inženjer v jedilnico, skozi druga pa so prinesli zelo neokusno juho. Ah, kakšne juhe so prinašali pri Lizi!

Inženjer je stopal hitrih in živahnih korakov, poljubil je Katjo na zatljnik, segel meni v roko in vprašal:

„No, Kostja, kako je z učenjem? Kaj snujete kake upore?“ Nato je z nožem odpiral pisma. Po drugi jedi je naglo preletel časopise, po tretji že pazljivo bral lovski list, čigar sotrudnik je bil. Nikoli nisem mogel razumeti, kako da lovec nima psov pri hiši.

Pri mizi se nismo nič pogovarjali. Katja je brez užitka jedla, jaz si nisem upal naliti še šilce žganja in slišati je bilo tiktakanje ure.

Otroka sta zmeraj jedla zgoraj s pestunjo. Sploh smo ju malokdaj videli. Pri očetu sta bila mirna in tiha in sta njegove kratke opomine poslušala kot podložnika. Vse, kar je otrokoma govoril inženjer, je bilo natančno, umno in koristno. Morda se je tako razgovarjal v tvornici s služabniki in starejšimi delavci. Po močnati jedi je inženjer naglo vstal in kakor bi se česa spomnil, urno zgrabil pisma in časopise in odšel v svojo sobo. Le pri kosilu sem ga videval vsak dan, ker ga zvečer ni bilo nikoli doma pri večerji.

Ko je zamrl odmev njegovih korakov, sva s Katjo vstala od mize in objeta hodila po sobi, ki je bila mahoma toplejša in prijetnejša. Nikdar nisva govorila o inženjerju in sploh ne o družinskem življenju Katje. Ona ni načenjala takih razgovorov, in jaz sem čutil, da bi bili neprilični in neumestni. Katja me je glede tega prepustila svoji pameti, češ, da bom sčasoma že vse sam razumel. A kaj naj bi razumel? Da je Katja nesrečna? Da, to sem pač čutil.

Če bi bil starejši ko Katja, mislim, da bi ji bil mogel kakorkoli pomagati in ji svetovati v zadevah, ki jih je ona meni, mlademu fantu, skrivala. A ker sem bil veliko mlajši od nje, se ni mogla obračati name in

me izpraševati za svet. Le toliko sem ji mogel pomagati, da je pozabljala na svoje težave, ko se je bavila z menoj, lahkomiselnim in precej nestalnim fantom.

Po prvem sestanku, ko sva se spominjala že vsega in se pogovorila o vsem mogočem, sva si ostala tovariša, ne da bi prodirala v skrivnosti drug drugega. Krajšala sva si le čas, ki sva ga imela oba čez mero.

Navadno je inženjer zvečer odšel v mesto. Zarožljaj je ključ v vratih njegovega kabineta, odmevali so koraki po stopnicah, nalahno se je začul glas v predsobi:

„Povejte gospej, da bom v mestu večerjal!“

Služkinja ni ničesar sporočila, marveč je kar pripravila mizo za dve osebi. Otroka sta večerjala že prej. Sestra je pregledala sinove naloge, položila dekletce v posteljo, se oblekla v domačo haljo in prišla v jedilnico. Po deveti uri je bilo zunaj mesta odveč pričakovati kakih gostov, ker so bili gostje sploh redka prikazen v tej hiši.

Večerjala sva veselo, živahno in urno so nama tekle same nesmiselne besede. Ko sva povečerjala, sva odšla v sprejemnico in sedla za majhno mizico. In tedaj se je začelo to, kar ni bilo drugega ko nesmisel, a kar je bilo za naju potrebno omamljanje. Zdravemu smislu življenja sva zadala udarec, ki je pa rnil samo naju. Predvsem se je v tem izgubljal sestrin upor, moj se je pa pridružil.

Oba sva bila strastna hazardista, pravi tip igralcev, ki ne poznajo nobenega usmiljenja. Igrala sva najdolgočasnejšo igro — „šest in šest-deset“, a igrala tako, kakor ne igrajo ljudje zdrave pameti. Delila sva karte, jemala dobičke, govorila same bedastoče v nekem namišljenem narečju, ogražala sva drug drugega, sikala kletvice in zlohotno čakala na izid sreče. Zmeraj sva igrala za denar, ki ga jaz nisem imel in ki ga sestra ni potrebovala. Vzburjala sva se in se radovala, če sva priigrala kak rubelj. Igrala sva toliko naglo in tolikokrat, da skoraj nisva utegnila plačevati drug drugemu, kar naju ni zanimalo. Zapisovala sva si, da bi nadaljevala igro prihodnji dan.

Prvo noč se je ob eni vrnil inženjer in ne da bi naju prišel pogledat, je odšel v svoje prostore. Koj ko je prišel, sva prenehala in mračno obsedela; a ko so se zgoraj zaloputnila vrata kabineta, se je igra spet razvnela.

Preigrala sva kar vse noči. Dobro sva se zavedala, da je to neumno, a prav to je vleкло. Ako bi si midva ne bila brat in sestra, bi bila brz-kone strastna zaljubljenca. Zdaj sva samo odrivala svet in zahajala v svojega posebnega, ki je bil poln nelepot in hazarda. V tem času sva pošteno zaslužila, da sta naju do dna prezirala inženjer in pestunja. Vsa razdražena in uničena ob vzburjenju so nama roke kar same od od sebe delile in razporejale karte in nikoli nisva pozabila izreči kake bedaste besede. Ko blisk so hitele ure, a nama ni bilo za njih opomine. Nekoč sva bila ponoči lačna, kar je tudi značilno za kvartopirce, in tedaj se je sestra tiho splazila v kuhinjo, poiskala ostanke večerje in naglo sva jedla, ne da bi prenehala z igro in žal nama je bilo nekaj

izgubljenih trenutkov. Pil sem pivo in še vem, kako so privabile raz-
lite kaplje majhno čredo črnih ščurkov, ki jih nikakor niso mogli od-
praviti iz starega poslopja. Ščurki so migali s tipalnicami in pametno
zrli na naju — a nama ni bilo, da bi se zanimala zanje. Delila sva karte,
hodila, zapisovala, mrmrala besede in nisva izgubljala časa.

Zgodilo se je, da so se v hiši prebujali, a midva navzlic temu nisva
nehala igrati. Prva je vstala pestunja in pridrsala v copatah mimo na-
jinih zaprtih vrat. Tedaj se je najino trapasto besedičenje spremenilo v
šepet. Služkinja se je že privadila najinemu ponočevanju. Bala sva se
le tega, da naju ne bi zalotila otroka, zlasti Volodja, ki je že zgodaj
zjutraj odhajal v gimnazijo. Ko sva začula zgoraj korake, sva bliskoma
pobrala karte in — če je bilo poleti — zbežala skozi verandina vrata
na vrt in se skrila v najzapuščenejši del, kjer je bila okrogla zelena
mizica s klopico. Ondi se je nekoliko nadaljevala igra — ne baš dolgo,
ker bi bil utegnil zaiti semkaj kak tovarniški delavec. Tudi naju je
iztrecnil sveži jutranji zrak in tedaj se je pojavila utrujenost od pre-
čutih noči. Treba je bilo le še počakati, da odide inženjer čez dvorišče
v tvornico. Tedaj sva se zmedeno smehljala, imela zatekle oči in se
izmuznila v hišo in odšla vsak v svojo sobo. V sanjah so nama begale
karte pred očmi v samih nenavadnih zvezah. Za kosilo sva vstala in
bila vsa utrujena in medla. Drug drugemu sva obečala, da ne bova nič
več počenjala takih traparij, da bova vplivala drug na drugega in se
zresnila. Po kosilu sem se spravil k učenju, sestra je šivala in malo sva
govorila. Ko se je zvečerilo, sva oživila, slastno večerjala in začela
igrati — „samo za urico“, morda največ „do polnoči“. Pa kaj velja
beseda hazardnega igralca!

14. P a m e t.

„Daj, pomeniva se!“

S to puhlico se je nekoč začel najin „moralni maček“. Resnično, krep-
kega zdravja sem bil, a sestra, ki je bila sedem let starejša od mene, je
bolje vedela ko jaz, da je treba človeku najprej kaj takega, kar ga veže,
sicer človek brez dvoma in neizbežno propade.

Preudarjala sva. Koj sem priznal, da me pravni nauki ne veselijo
in je moja pot — književnost. Sestra je dejala, da bi mogla tisti čas, ki ji
preostaja, bolje in zanimiveje izkoristiti, da jo vleče k neodvisnemu živ-
ljenju, tudi glede denarja, in da ima v sebi velike sposobnosti in sile.
Morda drug drugega zavajava. Bolje bo, da se preselim med študente, a
ona — naj se vpiše na stavbarski oddelek, ki je bil nedavno tudi za žen-
ske odprt. Ali naj bi se resno posvetila glasbi, petju, — ali slednjič
— naj bi se izučila kakršnekoli obrti, ker Bog ve kaj se more človeku
še pripetiti ...

In že se je spremenil najin imenitni in resni razgovor v same puhlice in
sanjarije. Jaz bi napravil majhne turneje po Evropi, si nabral vtisov,
se seznanil z evropskim mišljenjem, bi poslušal tiste profesorje, ki bi

bili po volji meni, in bi se opajal z duhom svobode. Sestra bi bila umetnica, bi stvarjala načrte pod moškim, na vsak način pod moškim psevdonimom, imela bi svojo sobo, delavnico, kjer bi tudi jaz imel svojo sobo za pisanje, nastopala bi na koncertih, ustvarjala doma. Moj prvi roman, ki bi se začel v Evropi in končal v Moskvi, bi imel precejšen uspeh. Sestra bi se proslavila z načrtom za poslopje novega gledališča, observatorija in nekoliko manjšimi načrti za družinske hišice, morda iz dveh samostojnih polovic — za moža in ženo — s posebnima vhodoma. Jaz bi se — slednjič — lahko tudi oženil, a ne še tako brž. Skupno — roko v roki — bi zavojevala svet in pomagala drug drugemu...

Nekoč so imeli najini razgovori tudi posledice: pametnega jutra sem zbral svoje premoženje — to je: kovčeg, zvezek predavanj in petrolejko — in se preselil v mesto. Sestra me je nežno in skrbno spremila, me navduševala za resno življenje in mi obetala, da bo tudi ona z današnjim dnevom začela na novo živeti.

„Pridi v soboto in ostaneš do ponedeljka. Ne bova igrala; ti me še spoznal ne boš!“ To je dejala z nekakšno prikrito tesnobo in kakor da sama sebi ne verjame. Jaz, mlad fant, ki sem bil samo svoj, sem imel vzeti le kovčeg in svoje borno imetje in se prepustiti valovom življenja. Zame ni bilo težko „začeti novo življenje“, ker nisem imel nikake preteklosti. Na njenih mladih plečih so bila pa že leta zakona in družine, in zraven — v drugi sobi — je pisal nalogo mali in tako resni prvošolec Volodja, bratec pridne deklice Leljke.

V soboto sem dobil sestro, kako je bila skrbno oblečena in je delala. Polno not je imela pred seboj in se je vadila. Od zadovoljnosti je nekoliko zardela in mi pripovedovala o prošlem tednu.

„Ugeni, kje sem bila?“

„Ne bom ugibal, rajši povej!“

„Na konservatoriju!“

„Na koncertu?“

„Ne. Izpit sem delala. To se pravi — boljše — posvetovala sem se s profesorjem za petje, ki je preizkušal moj glas.“

„In?“

„In zelo uspešno! Dejal mi je, da mi je treba še kakih dveh, treh let, pa bi mogla nastopati v operi. Seveda bo treba neprenehoma šolati glas.“

„Vidiš, Katja, to je imenitno!“

„Že. In mislim, da uspem. Pa ne radi tega, da bi bila umetnica, marveč radi življenja. Le še klavirja se moram istočasno učiti.“

„Čudovito, Katja! Tudi jaz bom na vse pretege delal: na univerzi in pisateljaval bom.“

„Ali pišeš kaj?“

„Poskušam, a kaj to! Predavanja me motijo.“

(Dalje prih.)

Božidar Jakac: Amerika.

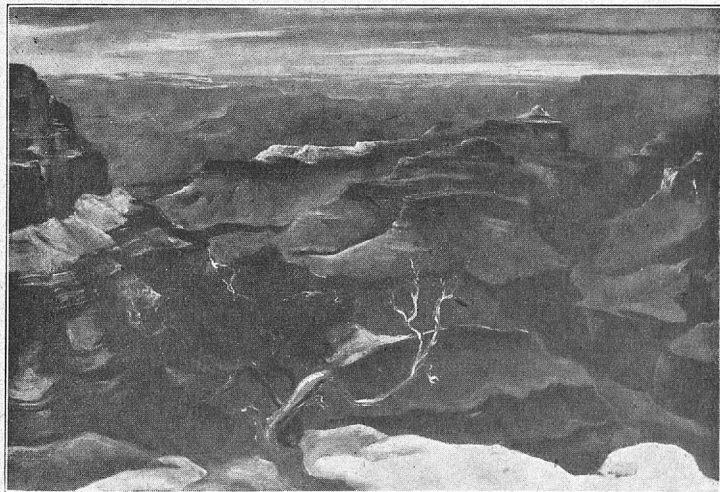
Marijana Željeznova - Kokalj.

Amerika! Velika luža, luksuzen parnik, medkrov, potem nebotičniki, ogromen cestni promet, zakajene tovarne, temni rudniki, neizmerne farme, divji pragozd, ležišča zlata in draguljev ... in tam nekje na divjem zatonu peščica Indijancev, ki si z žganjem tolažijo izumiranje svojega plemena. Le malo prebrisanosti, podjetnosti in sreče — in dolarski milijonar je gotov! Taka je Amerika v naših očeh, ki so navajene sočnih zelenih travnikov in gozdov, včasih tako majcenih kakor igračke nevidnih prirodnih sil. Da, da, „slovenska dežela, četudi je mala, pa je vesela!“ Posebno ob nedeljah, ko vse križem poje in vriska javno, česar ne trpi mali suhi režim Združenih držav v Ameriki.

Jakčeva Amerika v Jakopičevem paviljonu je privabila lanske jeseni nešteto gledalcev. In lahko rečemo, da je bil obisk naravnost rekorden, kar vsekakor priča, da je med nami zanimanje za slikarsko umetnost precej veliko. Morda je pa le magična beseda „Amerika“ izvabila meščanstvo na to romanje.

Takoj pri vstopu so obiskovalce zajele razne melodije, ki so se v nekaki tuji mehki zlivale s slikami v harmonično celoto. So to ameriški moderni komadi. Nekateri so zelo melodični. Glasba je sestavljena na podlagi spiritualnih in ritualnih zamorskih pesmi kakor tudi staroindijanskih. Bilo je več originalnih komadov. Jazzi so v svoji prvotnosti predelane in novemu duhu prilagodene kompozicije, ki kaj pogosto kvarijo pravo osnovno melodijo. Pa kje ni izrodkov! Pripomniti je treba še, da so stare zamorske kakor tudi indijanske spiritualne pesmi zelo ritmične.

Mimo grške obale v vijoličasti in sito zelenkasto-modri barvi — se je odprl pogled na mehke slike iz vseh kotov Severne Amerike — med njimi pa „Gospodična“ in „Novo mesto“ kakor odtis lastne duše, ki je ni mogel izgubiti

Božidar Jakac: „Gran Canyon v Arizoni“ (pastel 1930.)

Jakac v razkošju silne ameriške prirode. In ta kotichek naše zemlje se čuti kakor odlomek krasote, ki jo je izoblikoval kak umetnik v davnini, ko še ni poznal nepreglednih dalj novih celin in se že zatopil z veliko ljubeznijo v najdrobnejše posameznosti ter jih zgoščal v velik umotvor. Tako smo občutili mi, tako menda tudi sam umetnik, ki je v svoji tehniki in kompoziciji dal duška svoji pritajeni simpatiji do svoje ožje domovine.

In potem so se vrstili najrazličnejši posnetki iz „čudovito bajne Amerike“. Prerije, mesto, tovarne, kanjoni reke Kolorado, slap Niagara, sami odlomki celote, ki jih je težko zlit v harmoničen mozaik, tuj za nas in vendar poln skrivnosti, ki leže na gledalcu kakor razodetje neznanih skrivnosti tuje zemlje. In tiste barve! Rdečkasta, tam vijoličasta, tam zopet zlata, in tam sivkasto temačna niansa. Svet v luči barv, v luči umetnikovega gledanja. In čudno in čudovito! Slovensko farmo je zalil v razkošje solnca... Reš, da tam cveto oranž in citrone, toda tam, tam je tudi domač kotichek na tujih daljnih tleh... Toliko solnca, da čutiš blesk, ki ga odbija priroda nazaj k nebu... In tako smo gledali Ameriko tako, kakor nam jo je podal Božidar Jakac — v razkošju barv — ne v senci banditov, rudnikov in bede, ne v sijaju dolar-skih magnatov... In vprašali smo se, kaj je res mogoče, da otroci tako silovite prirode ne občutijo tega — marveč le vrednost dolarja. Mogočel Narava se je tu s svojo bohotno krasoto bahaško raztegnila do silnih razprostranj in človek je ni mogel objeti s pogledom in zajeti s svojo dušo. Upri je vanjo svoj pogled, da bi ji izropal notranje bogastvo in jo črpal, črpal kakor sama mega sebe. In Amerika mu je dala tudi, kar je iskal, in mu napisala na čelo: „Čas je zlato!“

In kakšno razpoloženje je vdihnil Jakac hladnemu New Yorku!

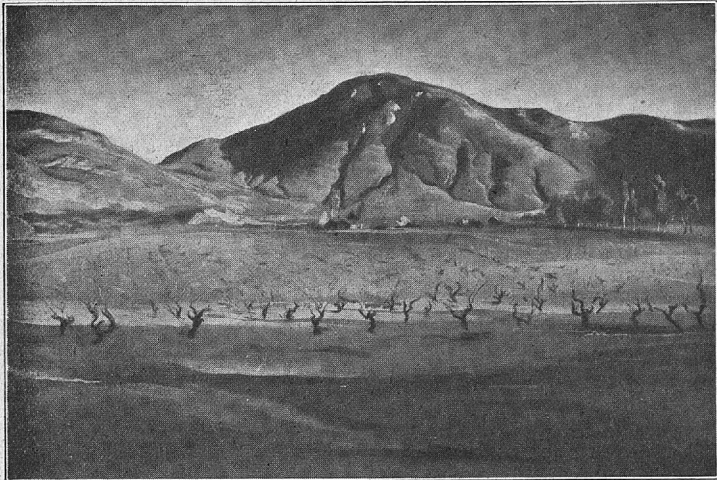
Večinoma so zapustili obiskovalci zadovoljni razstavo, harmonija barv je morala vplivati prijetno na vsakogar. Pa so bili tudi taki, ki so dejali: „Kaj? To-le? Same farbe!“ Da, da, tako govori tisti, ki še nikoli ni videl jutra pred solncem...

In sam umetnik Božidar Jakac?

Ljubezniv je in prijazen te sprejme v svojem ateljeju. Zivahno in zanimivo pripoveduje svoje vtise iz Amerike; svoje misli o umetnosti. Nekam preskromen je v vsem in tako naraven, da se počutiš v njegovi družbi prav po domače. Slike po stenah, albumi na mizici in tam med oknom naša skrinja z letnico 1855. Umetnik, ki navzlic poznanju tujine goji nekako pritajeno in skoraj sramežljivo ljubezen do vsega, kar je domače.

Pred svojim več kot dveletnim bivanjem v Ameriki je bil dvakrat v severni Afriki. Njegove slike iz afriškega potovanja so bile pri kritiki sprejete mnogo topleje kakor slike iz ameriške poti. In zakaj? Jakac meni, da nam je bližja Afrika kakor pa Amerika. Morda. S svojo orijentalno bajnostjo in nekdanjo visoko kulturo (piramide, sfinge itd.) nam odpira pogled v čudovit svet, od Amerike pa — kljub njeni pestrosti, zahtevamo še nekaj neznanega, nenavadnega. Američani (ljudstvo brez kulturne tradicije), ki so mehanizirali zapadno duhovno kulturo, čutijo vrzel, ki jih loči od stare Evrope. Zato kupujejo evropske umetnine, da cele gradove selijo iz Evrope na svoja tla. Najplemenitejši med njimi so Yankee-ji (stare ameriške rodbine), ki se zanimajo za umetnost in jo tudi podpirajo. Pa tudi povprečni Amerikanec kupuje slike in vsak še tako skromen hotel ima v vestibulu lepo zbirko slik. Vsaka ima potem tudi umetno svetlobo, če nima naravne. (A pri nas?!) In kako morejo kupiti taki neumetniški ljudje dobre slike? Cena je merilo — čim dražje, tem vrednejše.

Jakac je živel tudi dlje med našimi izseljenci. Razstavil je svoje slike in obisk je bil zadovoljiv. Toda pri njih ni zadostovala sama razstava, marveč je morala biti v zvezi s koncertom.

Božidar Jakac: Slovenska farma v južni Kaliforniji (pastel 1930.)

Največja slovenska naselbina v Severni Ameriki je Cleveland. Od Atlantskega Oceana do Pacifika je prehodil Jakac Ameriko s paletto in fotografičnim aparatom. Izdelal je nad 300 pokrajinskih slik in nad 100 portretov ter napravil okoli 15.000 m dolg filmski posnetek.

In nazadnje je prestopil tudi prag filmskega raja: Holivood. To je svet zase. Potrata in luksus; skromnost in intimnost; beda in razočaranje! Ne drdrazo tu mašine svoje grenke himne o trpkem mehaničnem delu, nego jo pojo v ustvarjanju mogočnih umetniških del, namenjenih v zabavo ljudem vseh narodov.

Snemanje filma ni tako priprosto kakor tudi ne postati „filmski star“.

Pri ženah, ki žele priti k filmu, gledajo manj na kvaliteto kakor pri moškem. Moški se povzpne do filmskega zvezdnika res le radi svojega umetniškega talenta, pri ženah je to slučaj, in kaj redek slučaj. Med take srečnice spada n. pr. Greta Garbo.

Pot k filmu odpira denar. Agenti, pogosto spretni pustolovci, izvablajo dekletom večje vsote, češ, da jih bodo spravili k filmu. In kaj se zgodi pogosto? Brezvestni agent izgine in uboga dekle ostane brez sredstev v labirintu hollywoodskega življenja, ki ima toliko senc...

Bodoča zvezdnica mora biti vseh predvsem ravnatelju podjetja, ki je pravi samodržec, da ne rečem „bog“. Po ogromnih denarnih žrtvah se prične trnjeva pot glede morale. Ravnatelj jo pogosto smatra kot svojo osebno last in če se mu le malo zameri — čez noč izgine njena slava.

In to je tista črna, črna stran v karijeri zvezdnic, ki jo najmanj slutimo. Hollywoodski čar žari v civilizirani svet kakor magična luč iz pravljicega kraljestva, za katerim se skriva zopet — tragika žene. Ne zmaguje kot umetnica, temveč vedno le kot „ženska“. Zvezdnice molče o svoji Golgoti in mi jih vidimo le v razposajeni in nadčloveški sreči boginj z Olimpa.

Pred kinematografskimi podjetji se tró množice ljudi vseh vrst, stanov in tipov. Čakajo napeto, da se odpro ogromna vrata in se prikaže režiser, ki išče štatiste. Kako srečen se zmuzne v zaprti raj denarja tisti, ki je bil iz-

bran. Da, da, tudi tu se uveljavljajo zlate besede: „Mnogo je poklicanih, a malo izvoljenih.“

Poseben dogodek v Hollywoodu je vsakokrat premijera filma. Ze teden dni prej je nabita deska z zlatimi napisi imen vseh zvezdnikov in zvezdnic, ki bodo obiskali krstno predstavo novega filma. Navaden smrtnik se težko prikrade med te nadljudi. In Jakcu se je posrečilo.

Zvezdniki prihajajo v avtih. Pred njimi so policisti na motociklih, da jim delajo pot skozi natlačene ulice. Kadar stopi „zvezdnica“ ali „zvezdnik“, pove poseben glasnik glasno njegovo ime. Razkošje, ki si ga mi ne moremo zamisliti, kožuhi, svila, nakit — in toliko prekrasnih žena! In tudi v tej bohotni razsipnosti lepote — koliko nesoglasja! Skrivljen, spačen, majhen možičelj; za njim pa lepotica — njegova žena, nekdanja Miss Amerika. On je eden največjih podjetnikov. Seveda, poleg nje stopa mlad kavalir. Kar je v človeku zdravega, se upira taki morali, ki je pač sad ameriške „denarne civilizacije“. Tudi pri nas v Evropi je včasih taka izjema, v Ameriki „v svetu podenarjenih duš“ pa je pravilo.

Pri filmu v Hollywoodu sta sodelovali nekaj časa v manjših vlogah Slovenki Zoranova in Prašnikarjeva. Od svetovnoznanih zvezdnic je po materi Slovenka, po očetu pa Francozinja Laura Laplanta. Koliko je še „slovenska“, Jakac ni mogel dognati, ker je šele v Clevelandu, torej po svojem bivanju v Hollywoodu, zvedel, da ima ujca g. Turka tam. Obiskala ga je in pripovedujejo, da je kot prava slovenska Mica na oddihu pomivala in opravljala razna hišna dela.

Zanimivo je dejstvo, da Jakčev znanec Liszt (Znidaršič), ki je kot cameraman v Hollywoodu, ni vedel, da je Laura Laplanta slovenske krvi. Znidaršič je Slovenec, ki ne taji svoje narodnosti. Kot cameraman sodeluje pri snemanju filmov, in sicer izdeluje slike, ki gredo po svetu v izložbe. Slike iz znanega filma „Polnočno sonce“ so njegovo delo. Znidaršič je izobražen mož, ki je študiral na Dunaju univerzo, pa je po neki dijaški pustolovščini odšel v Mehiko, odtod pa v Hollywood. Poleg filma se interesira tudi za literaturo in pripravlja v slovenščini zelo napet roman iz življenja Maksimilijana Habsburškega, nesrečnega mehiškega vladarja. Znidaršič je naš, ki ga ni mogla zasenčiti mogočnost ameriških nebotičnikov.

To je nekaj drobtinic iz svetlega Hollywooda, ki ga v njegovi življenjski sili lahko imenujemo ameriški Pariz brez evropske duše.

Na kraju je Jakac dejal, da to, kar je povedal o Hollywoodu, morda ne velja več danes. Nemi film se je umaknil zvočnemu in dobro vemo, da zahteva ta poleg telesne draži še glas, dober izgovor, pa tudi muzikalnost. Jakac misli, da ima zvočni film veliko bodočnost.

O drugih jugoslovenskih umetnikih ni vedel kaj reči. Hollywood združuje ogromno število umetnikov v delu, ki pa žive vsak zase svoje življenje. Ta tiho, ta burno...

Kot slikarja je Jakca zanimala izdelava filma. V Hollywoodu je slikal več umetnikov, med njimi Rio Dolores.

Jakac je slikar-umetnik, in njegova moč je v barvah. Ne pripada takoimenuvanim modernim, obdržal je linijo in kolorit, ki je imel svoj višek v renesansi. Tu srečavamo mojstre, ki so večno moderni. Četudi se slikarska tehnika izpreminja, skuša prilagoditi duhu časa, koncepciji stvaritelja — eno je nepobitno: prava umetnina je iznad teh časovnih menjav in ne more biti nikdar ekstremna.

Amerika je nedvomno obogatela Jakčevo umetnost in poglobila njegovo spoznanje in vrednotenje tujih ljudi in njih miselnosti. Med drugimi je dejal:

„V Ameriki je prikipela zapadna kultura do viška absurdnosti, medtem ko je naša slovenska kultura bližja vzhodni, in tega sem vesel!“

Jakac je umetnik, ki tudi mogo filozofira in izvaja iz svojih izkušenj prav zanimive zaključke, ki se opirajo na zdrav razum in okus Dolenjca z mehko dušo in z mnogo, mnogo smisla za domačo kulturo.

Jakac je začel z risanjem še kot otrok. Mati mu je prva potisnila svinčnik v roke. V 3. šoli se je bil odločil, da postane slikar. Zaradi tega je presedlal na realko v nadi, da mu bo pomagal pouk iz risanja izobrazevati njegov talent. Pa se je motil.

Ko je bil pri vojakih, je prvokrat razstavil svoja dela.

O njegovem umetniškem delovanju nas bosta v kratkem seznanili dve knjigi: Jakčeva „Monografija“ in studija: K. Dobide v „Umetniški Matici“.

In da vživa Jakac res svetoven ugled, nam potrjuje dejstvo, da sta on in Kralj dobila edina med vsemi slovenskimi umetniki povabilo, naj sodelujeta s svojim prispevkom v lesorezu pri monumentalni izdaji ilustriranega Goethejevega „Fausta“. Tako bosta med svetovnimi slikarji tudi dva naša, ki se pred kulturnim svetom ne sramujeta priznati svojega slovanskega pokolenja. Večina naših ljudi (tudi v Hollywoodu) skriva svoje poreklo, kajti še danes veljajo Slovani v očeh velikih narodov kot manjvreden, da ne rečem — „barbarski element“. To je velika krivica, ki nam jo delajo (saj so med nami Slovani največji geniji), krivi smo pa mnogo sami, ker si iz sramu ali bojazni ne upamo izpovedati svoje narodnosti pred bleščočim, a nevednim svetom.

Dva rodova.

Angela Vodetova.

Nedvomno je bilo v vseh časih tako, da se je starejša generacija zgrazala ali pa vsaj da je obupavala nad mlajšo, in najbrže se je v vseh časih pri starejših ponavljal malodušni vzklík: „Oh, današnja mladina! Ko smo bili mi mladi, nismo bili taki!“

Gotovo je resnica, da se mišljenje in ž njim tudi ravnanje mladega rodu vedno razlikuje od mišljenja in ravnanja starejših. Toda to je popolnoma razumljivo in, stvarno vzeto, prav nič tragično. Kajti na svetu se vse izpreminja: izprememba v delovnem procesu tvori bistveno podlago vsem ostalim izpremembam z ozirom na kulturo, moralo, religijo, običaje, kakor tudi z ozirom na medsebojne odnose ljudi, posameznikov in edinic, zlasti družine in države. Običajno pravimo: življenjé se je izpremenilo — in človeku ne preostaja drugega, kot da se izpremembam prilagodi.

Res je, da se je med nekaterimi razdobji vršila ta izprememba tako polagoma in neopazno, da je človek smatral svojo dobo kot nekaj stalnega, neizpremenljivega. Nedvomno tedaj tudi razlika med dvema rodovoma ni bila tako velika, tako očitvidna, kot je danes, temveč se je bolj občutno javljala edinole v notranjosti družine, med starši in otroki, tako približno kot se vedno javlja razlika med propadajočim in pora-

jajočim se življenjem. Danes pa se tudi ta notranja razlika med dvema rodovoma mnogo bolj občuti, ko stoji človeštvo na prelomu dveh razdobj, ko ne umira samo ena generacija, temveč lega ž njo v grob marsikaj, kar je tisočletja tvorilo temelje mnogim generacijam. Zato so današnji predstavniki starejše generacije obenem tudi predstavniki tradicije, za katero se bore z vsemi sredstvi. Brez dvoma je še moč v tradiciji, a njen sijaj je bolj navidezen nego resničen. Novo življenje si utira pot, v silnem razmahu ponekod, skrito in pritajeno drugje. To je borba med dvema svetovoma, ki se javlja v vseh življenjskih pojavih: v gospodarstvu, v tehniki, umetnosti, znanosti. Nič čudnega, da ni ostalo to vrenje brez globljih posledic na notranje, intimno življenje posameznikov ter na medsebojne odnose ljudi in ljudskih zajednic, da je zarezalo globoko brazdo zlasti v družino, ki je vedno najznačilnejši izraz dobe.

Če so bili že vedno redki ljudje, ki so napredovali z duhom časa, ki so se živeli v nove razmere, so danes še redkejši, ker uživlje v novo dobo zahteva mnogo razumevanja in često mnogo resignacije. Posebno težko je radi tega, ker stare vrednote propadajo, ko nove še niso izkristalizirane, ko šele stopajo v prvih obrisih na obzorje. To se večkrat preočito izraža v stremljenju mladine, ki se grupira v najrazličnejših interesnih zajednicah, ki zlasti v duhovni orijentaciji ostro nasprotujejo druga drugi. Poleg teh je karakterističen za našo propadajočo dobo še en pojav med mladino zlasti po večjih mestih: mnogo mladih ljudi je popolno brezbriznih, brez poleta, brez razmaha. Označuje jih cinizem, pomanjkanje smisla za sogradnjo pri novi kulturi. Poglavitno so jim pustolovščine in malo športa, ker je, v modi. Tak je bil v vseh dobah naraščaj onega razreda ali one družabne plasti, ki baš v tisti dobi propada.

Kakor že omenjeno, se najbolj ostro odražajo značilnosti dobe v družini, deloma v njeni zunanji obliki, še bolj pa v izpremenjenem razmerju med možem in ženo na eni, ter med starši in otroki na drugi strani. Najbotj bridka je ta izprememba za one starše, ki stoje pred otrokom popolnoma brez razumevanja, kar jih polagoma odtuji od njih. Sami vzgojeni v tradicionalnem duhu, se ne morejo sprijazniti s spoznanjem, da danes gine ona absolutna avtoriteta, ki se je nekoč uveljavljala v družini. Bistveni vzrok teh težkih odnošajev je v tem, da so se danes izpremenile zunanje razmere in okoliščine, ki izven družinskega vpliva oblikujejo mišljenje in ravnanje mladine, v katero se starši premalo pogloblje. Zato tudi ne morejo vedno pravilno in pravično usmeriti svojih odnošajev do otrok. Vse prejšnje generacije so živele v povsem napačnem pojmovanju pravic in dolžnosti staršev do otrok. Tako na primer nikakor ni pravična zahteva, da mora otrok staršem izkazovati brezpogojno hvaležnost, samo zato menda, ker je na svetu, ker ga je pač mati nosila in rodila. Saj je vendar otrok na svetu po volji staršev, vedno pa brez lastne volje. Pomislimo samo, kako težko je biti hvaležen za „dar življenja“, kadar je človekov delež od rane mladosti samo pomanjkanje, revščina in zapostavljenje, četudi bi morda njegova mati žrtvovala zanj svojo srčno kri.

A kako naj naredi otroku življenje življenja vredno, če sama ne pozna drugega kot pomanjkanje? Res je, da uživajo nekateri otroci mnogo dobrega in lepega od svojih staršev, toda ne toliko po njih lastni zaslugi kot vsled prednosti, v katere so jih postavile razmere. Starši ne smejo pozabiti, da so oni več dolžni svojim otrokom kot pa otroci njim. S tem nikakor ni rečeno, da otroci ničesar ne dolgujejo svojim staršem, potrebno je le, da ti z razumno vzgojo ustvarijo med seboj in med otroki tako razmerje, da bodo otroci sami iz sebe, iz lastnega spoznanja začutili spoštovanje in hvaležnost, ne da bi se jim vtepal avtoritativnim potom. Veliko napako zagreše tudi oni starši, ki zahtevajo od svojega odraslega otroka, da se jim v vsem pokori, zlasti da se jim tudi v duševnem oziru prilagodi in se vživi v njihovo pojmovanje in v njihovo mišljenje. A kako naj se mlad človek, v katerem kipi novo življenje, ki gleda svet v povsem drugačni luči, kot mu ga prikazuje resignirana starost, vživi in ravna samo po navodilih in nasvetih staršev? To je zlasti za današnjega mladega človeka iz dvojnega vzroka nemogoče: predvsem živi v povsem drugi dobi in drugačnih okoliščinah, kot so živeli njegovi starši. A človeka oblikuje predvsem njegova doba. Poleg tega pa živi vsak človek svoje lastno življenje, ker ga mora živeti, in oni, ki bi s silo skušal po svoje oblikovati to življenje, bi ga zlomil, bi ga strl v kali. Tega se starši in vzgojitelji vobče često premalo zavedajo. Zato je na svetu toliko ljudi brez lastne volje, ker so jim v najlepšem razmahu ali pa že v rani mladosti zlomili hrbtenico. Pomislimo samo na mladega človeka, ki ima posebno veselje in tudi spretnost oziroma dar za ta ali oni poklic, pa si mora na pritisk staršev izbrati drugega. To pusti na človeku posledice za vse življenje.

Posebno težko stališče ima današnja mati — žena iz prejšnje generacije — napram svoji dorašli ali doraščajoči hčerki. Seveda ni za otroka nič manj težko, če ne najde poti k svoji materi. Ves način življenja se je danes za ženo mnogo bolj izpremenil nego za moža. Odnos žene do življenja je postal povsem drugačen, za današnjo ženo so dobile življenjske vrednote novo vsebino. Žena prejšnjih generacij — do matere današnje dorašle hčerke — je živela mirno življenje pod okriljem svoje družine, dokler ji niso starši poiskali moža; premožnejši so ga kupili z doto, on ji je pa moral nuditi kot nadomestek življenjsko preskrbo. Nihče ni vprašal mlade žene, če je zadovoljna, če soglaša, če je srce ne vleče drugam; poglavitno je bilo, da je bila „stanu primerno“ poročena in gmotno preskrbljena. Danes pa so se te razmere temeljito izpremenile. Danes dekleta nič več ne čaka, da ji starši izberejo moža, temveč si mora najprej preskrbeti zaslužek, s katerim se preživlja. Boj za obstanek jo sili, da se posveti poklicu z vso vestnostjo in vnemo, da more tekmovali z drugimi, kajti danes tudi če se ženska poroči, to še ne pomeni, da je preskrbljena za življenje. Kadar se današnje dekleta poroči, je navadno že samostojna ženska, ki si izbira moža po svojem nagnjenju ali pa vsaj po svobodni volji. To stališče mladega dekleta pa je gotovo izpremenilo njeno razmerje do staršev v splošnem, posebno pa do matere. Tudi napram njej

je hčerka bolj samostojna, bolj neodvisna in ta neodvisnost se očituje v vsem njenem ravnanju — približno tako stališče so že prej vedno zavzemali sinovi. Toda dočim je to za sina samo ob sebi umevno, zavzame napram hčeri malokatera mati (a tudi oče) isto stališče. Navadno je pri hiši tako, da se mora hči, tudi če ima samostojen poklic, v vsem podrediti, dočim uživajo sinovi vso svobodo. Starši kar ne morejo razumeti, da potrebuje tudi današnje dekle razmaha in prostosti, če hoče priti do one samostojnosti, ki je nujno potrebna za uspeh v življenju. Res je, da mlad človek, zlasti dekle, svojo samostojnost včasih drago plača, in mati ji lahko prihrani marsikako težko uro, če svoje dosedanje avtoritativno vodstvo in zadržanje izpremeni v tovariško in prijateljsko, ker le na ta način si more ohraniti zaupanje odraslega otroka.

Gotovo je razumljivo, da mati, ki je rodila osem otrok, katerim je bila vse življenje samo dekla in ki tudi mož ni drugega videl v njej kot svojo strežnico in spolni objekt, govori svojim hčeram: „Pametne bodite in ne možite se! Kaj pa ima ženska od zakona drugega kot trpljenje!“ To je bridka resnica, da je delež mnogih naših mater samo trpljenje, ki ga morajo videti tudi otroci. Toda da bi oni po spoznanju in izkušnjah, ki jih je pridobila mati, usmerili svoje lastno življenje, to je nemogoče. To bi pomenilo resignirati na mladost, na upanje in vero v življenje. Življenje zahteva danes tudi od ženkse, da je aktivna, borbena, da misli in ravna neodvisno. Ženski ideal, ki je obstojal nekdanj izključno v dosegi srečnega rodbinskega življenja, se je danes izpremenil, ker se je moral izpremeniti. Brez dvoma je srečna zakonska zveza neizpodbitna vrednota za moža in za ženo, toda tudi za ženo to ni več edini smoter in edina vsebina življenja. Vse to bi morala razumeti današnja mati. Potem bi se ji njeni otroci ne odtujili, potem bi ne hodili „svojih potov“, ker bi ona hodila z njimi. Ko bi razumela življenje, bi razumela tudi svoje otroke, bila bi njih prijateljica in tovarišica, ker bi si ohranila notranjo vez z njimi. A kar je največ vredno: njena lastna duša bi ostala mlada in sprejemljiva.

Z viharjem.

Dora Grudnova.

(Iz zbirke „Rdeče kamelije“.)

*Z viharjem prihaja večer
na črnih perotih oblakov drvečih;
kaj v srcu je mojem ta strastni nemir
in duša pijana je bliskov gorečih?*

*O, za bežen le hip!
Saj sem ptička ujeta,
v sanjo ljubezni zakleta,
in ves boječ srcá je utrip.*

*Kje si, duši moji luč, resnica?
Kaj bi sama pod oblakom črnim?
Tebe ni — brez perotnic sem ptica,
žena bedna — s srcem tem nemirnim.*

Šport in starost.

Dr. E. Jenko-Groyerjeva.

Današnje naziranje o starosti pravi, da je star tisti, ki se čuti starega. Vprašamo se, v čem prav za prav obstoja ta občutek staranja? Pred vsem seveda v telesnem počutku zmanjšane telesne moči, iz česar sledi zmanjšanje telesne zmožnosti za delo. Za onega, ki se je naučil umetnosti pravega življenja, je velevažno, da kolikor mogoče odriava v bodočnost dobo ostarelosti. Ali zamore smotreno izvajan šport pripomoči k dosegu tega cilja? Iz zdravstvenih statističnih izsledkov je razvidno, da je športno udejstvovanje skoraj glavni pogoj za to.

Kdor je imel priliko opazovati starejše ljudi, ki so se že v mladih letih bavili s športom, se je moral čuditi njih telesni svežosti in živahnosti, zlasti če jih je primerjal z velikim številom njih sovrstnikov, ki športa niso poznali. Severne države prednjačijo v čilosti starejših ljudi. Posebno na Angleškem, zibelki športa, in v Ameriki goje telesno moč do pozne starosti. Da so zdravi krepki starci in starke v teh državah še zelo zmožni za delo, in da se z zelo smotrenim, skromnim življenjskim načinom hoté in zavedno od otroških let vadijo, da ostanejo vse življenje delovni, koristni člani človeške družbe, vidimo na mnogih naših ameriških Slovenceh. Bajе vsak mož pazi na to, da se ne debeli v 40 letih, kajti če se mu želodčno-trebušne oblike zaokroglijo, mora za šest tednov v telovadnico k težki atletiki, da shujša.

Brezdvomno ustreza športno udejstvovanje naravni potrebi telesa po gibanju. Z njim se upiramo pojavom okorelosti in zasedlosti, v katere nas vklepajo deloma pridobitve civilizacije, n. pr. domače udobnosti, deloma poklici v mestih.

Omenim samo učinkovitost telesnih vaj za presnavljanje, kar samo po sebi zadostuje, da se poživi cela vrsta funkcij v telesu, ki pri sedečem, mirnem življenjskem načinu pešajo. Kako naj torej prenesemo v prakso navedena razmotrivanja o športu v starosti?

Za vse one, ki so se učili športov v otroški dobi, je vprašanje hitro rešeno. Ostali bodo zvesti onim športnim vrstam, katerih so vajeni od poprej ter jih še obvladajo. Ako so se vdeleževali športnih tekem, jih bodo opustili, ker jim tak način športa ne bo več prijal. Njih stari šport bo imel dovolj privlačnosti za nje ter jim bo nudil ravno toliko zadoščenja in razvedrila. Predstavljajte si jahača, ki je tekmoval na dirkah celo vrsto let, pa so mu nekoč odpovedali živci in tekma je bila izgubljena, ponos užaljen; opustil je tekmovanje, ne pa jahanja, ki mu je v veselje še v pozni starosti 75 let.

Bolj neugodne prilike so za tiste, ki se nikoli niso bavili s športom, s telesnimi vajami, ali ki so jih po dovršenih šolah okoliščine ovirale v športnem udejstvovanju. Kateri šport naj si izberejo, da jim bo primeren? Poglavitni pogoj je, da ima dotični veselje in ljubezen do športa.

Njegovo izvajanje mora imeti nekaj silovitega, kakor je šport v mladosti nekaj nagonskega. Ako dotični pojmuje šport kot zaposlenost, ki je potrebna za zdravje, toda neprijetna, je že v naprej velik del koristnega učinka izgubljen (v smislu duševnega odmora). V takem primeru ne predstavlja šport več telesnega dela v obliki veselja, marveč zgolj delo, ki je trdo, neprijetno. S tega vidika priporočam tudi telovadbo, za katero imajo nekateri mnogo veselja. Tudi na osebno nečimurnost se moramo ozirati. Nihče ne izpostavlja rad svoje telesne neokretnosti. Krožek starejših vdeležencev mora biti ožji in glede na njih zmožnosti enakomerno sestavljen. Računati se mora na siguren uspeh vdeležencev, kajti kmalu bi izgubili veselje, če bi ne bilo napredka.

Katere vrste športa se najbolje prilagajajo starosti? — Vse vaje, ki temelje samo na hitrosti ali spretnosti, so izključene. Prve radi tega, ker je hitrost lastnost mladostnega organizma, druge zato, ker je za spretnostni šport treba toliko vaje, da se ga človek nauči le v mladosti, le izjemno in redko na stara leta. Menim s tem igre, kot tenis, hockey, zelo složne sodobne plesse itd. Starejši človek, ki nima splošne športne vaje, ne doseže one stopnje spretnosti, ki bi ga zadovoljila.

Kateri športi pridejo v poštev za starejše letnike, zlasti one, ki niso trenirani niti splošno, niti za posamezni šport? — Vse trajne vaje, tudi tiste, ki zahtevajo mišično moč, dalje vaje na orodjih ali z ročkami, priproste igre in plavanje spadajo k njim! Za trajne vaje so starejši letniki 40—50 let zelo pripravi, včasih celo bolj kot mladi. Zdi se, da je enakomerna uporaba sile in volje, ki je pri omenjenih vajah potrebna, pretežavna za mlado telo. Videti je iz športne statistike, da so najboljši predstavniki trajnih športov nad 30 in nad 40 let stari.

V te vrste športa spadajo: trajni tek, trajna hoja v ravnini, potovanja peš, turistika v hribih in gorah, smučanje, kolesarjenje, veslanje, lov in dr. Te vrste gibanja ne zahtevajo zelo složne tehnike; tudi smučanju se še priuči oseba med 40 in 50 leti, celo pri 60 letih. Za trajne športe so sposobni vsi, katere zadovoljuje borba z naporom in jih raduje, če ga premagajo. Težke vaje, rokoborba, težka atletika, so prikladne za ljudi z izredno dobrim atletskim mišičevjem, močnim srcem in visoko telesno težo. Pričakovanje uspeha je glavni činitelj veselja na tem športu. Igre, ki pridejo v poštev, morajo biti enostavne, n. pr. ročna žoga, ali več žog, volant, criquet, balinanje, priljubljeno v Dalmaciji, keglanje in slično. Velike borilne ali tekmovalne igre, football (nogomet), hockey (keglanje na ledu), tennis, golf, zahtevajo poleg drugih težkoč zelo natančno izvajanje in so složne po svoji tehniki. Priprostih iger se lahko nauči vsak in nudijo zlasti nevajenim toliko izprememb, da jim je učinek razvedrila in osveženja zagotovljen. Tudi telovadba na orodjih in plavanje prištevamo k njim. Toda za oboje je potrebna izza mladih let ostala vaja. Ljudje, ki so že po naravi natančni, so posebno pripravi za vaje na orodjih, ki zahtevajo natančnosti v izvajanju, kar dotične vezbajoče posebno zadovolji. Telovadba ima tudi svoje prednosti; posebno primerna je za tiste, ki jih poklic ovira pri kakem drugem športnem udejstvova-

nju. Žal, da telovadba ne more izzvati toliko veselja, kot ga zamorejo druge vrste športov. Ljudje, ki so od mladosti vajeni telovadbe, ne utrpe pri športu nikake škode na zdravju in telesu. Opazovala sem pri plavanju v Jadranskem morju in na naših jezerih inozemke in inozemce. Žene od 55. do 73. leta so plavale po 1 uro in skakale z deske na glavo v vodo brez strahu in škode. Bile so Nemke, Čehinje, Švicarke in danske podanice, vajene tega športa od malega.

Preiskava starih športnikov je dognala, da jim športi, katerih so vajeni, nikakor ne škodujejo. Seveda gre samo za povsem zdrave ljudi, osebe močnega ustroja. Toda tudi oni, ki začno šele po 40 letih s primernim športom, naj se ničesar ne boje, ako se smotreno adestvujejo v njem. Vsako naglo povišanje telesnih funkcij je napaka. Kdor ni vaje, mora počasi začeti in počasi stopnjevati, da se mu ne bo bati preutrujenosti srca, pljuč ali živcev. Odločilen za tistega, ki se zna opazovati, je pač osebni počutek. Vidna ali značilna utrujenost in izčrpanost ne sme trajati delj kot 24 ure po naporu. Napor se ne sme meriti prelahko, ne po izprehodu, ker mora utruditi, včasih izčrpati telesno moč, kajti drugače ni pričakovati izdatnega učinka.

Pri nas sta se v 10 letih šport in turiztika tako razvila, da skoraj za vsakogar — mlado in staro obeh spolov — pomenita življenjsko potrebščino kakor hrana in pijača. V planinah, kjer so bili nekad pastirji sami, so v zimskem in poletnem času vsi ljubitelji narave in športa, za katere pomeni ta oddih tudi prerojenje duševne moči in razpoloženja. V naših rekah in jezerih se koplje in plava mlado in staro, podeželsko in meščansko, vse hiti tja, kjer je več svobode, zraka, vode in solnca, da se srčnejši vrnejo v svoje domove.

Misel žene o letoviščih in letovanju.

Marija Moravčeva.

Dežela, ki odpira svoje najlepše kraje tujcem, je kakor gospodinja, ki vabi na svoj dom. Pametna žena ne vabi, če ne ve, ali bo mogla tujca, pa tudi prijatelja, sprejeti spodobno, mu urediti bivanje prijetno. Možje — oprostite — možje so v tem oziru bolj velikopotezni, in če se jim ravno zdi, vabijo kar brez premisleka, brez čuta odgovornosti.

Ženi pa je mučno, če nima kaj postaviti na mizo, mučno ji je, če morda v sosedni sobi stoče bolnik, mučno, če nima primernega ležišča za prenočevalca, najbolj mučno, ko vidi, kako se tujec trudi, da navzlic nerazpoloženju ohrani dobro voljo, kajti žena ima za take stvari mnogo več v stoletjih privzgojenega čuta. Zato rüslim, da bi morale pri tujskoprometnih institucijah imeti tudi žene svojo besedo. Prepričana sem, da bi marsikaj videle in vedele za marsikak nasvet. Sicer so nam pa dale žene v tem oziru že prav lepe dokaze svoje vzposobljenosti. Premnogo penzionov in celo marsikak velik hotel je v ženskih rokah in odlično uspeva. Žena je tedaj prav gotovo zelo važen tujskoprometni faktor.

Pa žena ni samo tujskoprometen faktor kot producent — če se smem tako izraziti — ampak še bolj kot konzument. A zdi se mi, da je v tem slučaju

naša žena-producentka daleč nadkrilila našo ženo-konzumentka, in da tiči tukaj neka temeljna pogrška. Namesto da bi žena-producentka, čim bi le mogla, potovala v tujino, da bi se okoriščala z novim in lepim, praktičnim in nepraktičnim, kar so si izmislili drugod, pa potuje, čim le more, ženakonzumentka. Ona pa se s tem, kar vidi in uživa v tujini, ne okoristi, ampak skoro oškoduje. Kajti vse, kar nas na prvi pogled očara, kar se nam zdi pri bežnem bivanju zavidljivo, mnogokrat v praksi ne drži. Vsaka stvar tudi ni za vsak kraj, za vsako podnebje, za vsako publiko. In končno, če bo enkrat vsepovsodi vse enako, kako bo to strašno dolgočasno. Saj potovanje je vendar zato tako mišno, ker nas seznanja ne le z drugimi kraji, ampak z drugimi narodi, z drugimi šegami, z drugo kuhinjo, sploh z drugim obeležjem. Če vam smem povedati nekaj iz svojega življenja, bi vam zaupala, da je bilo moje prvo potovanje v Italijo strašno razočaranje. Bila sem takrat 14letna deklica, polna najbolj živahne fantazije, in že teden dni nisem mogla spati, ker smo se imeli za Veliko noč peljati v Benetke. Tja, kjer so golobe, vedno modro nebo, pomaranče, trubadurji, dekleta v noši Lole (iz Cavalerie rusticane) in kjer govori vse le laško. Seveda. Vsak gondolir jo je lomil po nemški, vsak vodnik po palazzih, vsak prodajalec piče za golobe, da o hišnah in natakarih po hotelih in gostilnah niti ne govorim. S tem je bilo moje romantično razpoloženje pogaženo do dna. In morda ne samo moje. Kajti moj dobri oče, ki je zbral za že dolgo zaželjeno potovanje vse drobtinice svojega poznanja laškega jezika, in ki je v žepu površnika skrbno nosil še besednjak, ni nikakor prišel do veljave s svojimi jezikovnimi poizkusi. Tako sva bila na tihem morda razočarana oba.

Če naj to, o čemer sem pravkar pisala, konkretno izrazim, bi napisala tako: Če vabimo tujce v naše kraje, pustimo vse, kar imamo, v bistvu takšno, kakršno je. Pustimo v naših planinah naše lepe kmečke hiše, zidane in lesene, po dolenskih gričih gostilne, kakor so nastale iz starih marofov graščin, ob morju plitve strehe, brajde in terase. Samo da vse opremimo z udobnostjo moderne dobe, z elektriko, vodovodi (mrzlimi in toplimi), kopalnicami, z možnostjo kopanja na prostem, da uvedemo skrajno snago, točno postrežbo, dobro kuhinjo, brezhibno pijačo, najsi je že alkoholna ali ne, ali čista studenčnica. Kar se kuhinje tiče, bi bilo treba napisati posebno poglavje, ki ga morda še bom, če mi bo gospa urednica dovolila. V splošnem naj velja tudi za kuhinjo to, kar sem navedla zgoraj. V priprsti gostilni naj bi znali narediti vsaj nekaj stvari, te pa zares odlično. Na primer, naši žganci so delikatesa, ampak — kje pa jih zares skuhamo tako, da so delikatesa? In kislo zelje in trziške bržole, koštrun v smetanovi omaki, kakor so ga znali svoj čas pri Jurci v Moravčah, sloviti jabolčni zvitek in kurja obara slavne gospodinje Mické s Knežaka, pa raki na Krki, pa prekmurske gibanice, kakor jih znajo speči še danes v odličnih ljutomerskih hišah. Narodna, dobra narodna kuhinja se je že zdavnaj preselila v mesta, in tukaj se bo kmalu zadušila, ker ji mestno življenje ne prija, ker ona ne prija mestnemu življenju. Saj tudi ne govorimo o mestu, ampak o deželi, o tistem našem tihem, blaženem in blagoslovljenem podeželju, ki naj bi postalo vir zdravju in zadovoljnosti našim izgaranim meščanom, ki naj bi postalo božja pot tisočev svežega zraka potrebnih družin, ki naj bi bilo nanovo pridobljeni raj našega človeka. Nebotični hoteli iz železa in cementa, s kričnimi godbami, celodnevni maskaradami, lepotnimi konkurenčami in s celim ministrstvom v vseh jezikih sveta žonglirajočih uslužbencev, so morda potrebni za dotok neke določene vrste internacionalnih gostov. Morda. Kajti če smo se podali na internacionalno konkurenco, moramo tekmoovati do kraja — in tekmovanja so draga, izid negotov. Posebno negotovo je danes v času —

Bogme, zares nisem mislila pisati o krizi. Ker krize ni. Ni je, če bomo našli o pravem času pot domov. Ne le če bomo našli pot domov v prenešenem smislu, ampak če bomo našli pravo-resnično pot nazaj v naše kmečke domove, odkoder smo izšli, domov v čisto ozračje naše vasi, nazaj med polja, ki jih v znoju svojega obraza orje naš najožji brat.

To sem vam hotela prav za prav povedati, vam, žene konzumentke. Poskusite, ali bi se enkrat ne letovalo prav lepo tudi doma, prav v najožjem domu. Ljubo doma, kdor ga ima — in „Kako lepó, V nedeljo zjutraj v cerkev se peljati je s tetó“ — Vso Belo Krajino nam razgrne pesnik, vse nedeljsko jutro pod modrim nebom, med polji in vinogradi. Kako lepó — Dajte, matere, privoščite svojim otrokom veliko srečo počitnic na kmetih. Naši smučarji in turisti so vam izgledili pot, naše avtobusne zveze olajšujejo potovanje. Daleč doli na Dolenjsko, Notranjsko, na Ptujsko polje, v vse lepe štajerske in gorenjske doline imate lepe zveze. Na kmetih hoste živeli poceni — to se pravi, vé morate živeti poceni, če si boste znale ve in vaši gostitelji vse pravilno urediti, kajti med vami ne bo nobenega posredovalca. Kako bi se dalo po mojih mislih urediti tako letovanje, o tem bo pisal „Ženski Svet“ prihodnjič. In morda bi lahko prevzel v tem oziru za naše naročnice tudi katerokoli posredovanje.

Umetnost in književnost.

Večer sodobnih pesnic in pisateljic.

Pred binškostrnimi prazniki — dne 12. maja — se je v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani pod okriljem društva Atena vršil literarni večer pesnic in pisateljic iz kroga Belo-modre knjižnice, ki je bil menda prvi literarni večer te vrste pri nas. Naša javnost, kakor se zdi, prizadevanjem ženskega gibanja in ženskega kulturnega udejstvovanja ni kdo ve kaj naklonjena in krivde za to averzijo bo najbrž pri vsakem pol: deloma je splošna družabna miselnost pri nas zelo zaostala, deloma pa tudi manifestacijam ženskega dela manjka prave samozavesti, elana in smisla za najbrutalnejše, najvitalnejše potrebe časa. Predsodkov je pri nas kakor menda nikjer drugje. In tako je tudi ta literarni večer šel mimo nas: tako zvana javnost je z visoko gesto ostala doma, dvorano so napolnile žene, študentke, nekaj študentov in literatov, dnevni tisk je večer mimogrede zabeležil — in vendar je bil ta večer lepa, prirsčna prireditel, ob kateri se je objektivni človek lahko prepričal, da literarno delo sodobne slovenske žene prav za prav niti po vsebini niti po formi v splošnem ne zaostaja za delom njenega srečnejšega, slavnejšega, s tradicijo in svobodo bolj oboroženega zvoka, ki ga je slovenska literatura imela v prejšnjih, večjih in tvornejših dobah, in da je na tem polju kvalitativno zelo malo nevarne konkurence. Nič ni na Slovenskem dandanes lažjega, kakor venčati si čelo s slovesom literata. In dasi ta večer v Delavski zbornici ni bil nikako veliko odkritje, dasi nam ni prinesel nikakih velikih, doslej še nepoznanih del, je vendar treba priznati, da nekatere stvari, ki jih je človek slišal na tem večeru, uspešno in zmagovito tekmujejo z marsičim, kar danes med nami že nosi ime. Pesmi Dore Grudnove je recitirala ga. S a r i č e v a. Z dovršenim umetniškim občutjem in doživetjem je nazorno podala duhovni obraz mlade pe-

snice: pesnice, ki jo mamijo prividi onostranstva in ki je obenem čvrsto ukopana v zemlji in v trpljenju tega sveta. Ta polarna razdvojenost, to skeleče nihanje med božjo večnostjo in materijo dneva se zdi, kakor da je vir za poezijo vsega tega ženskega rodu. Sproščenost njihove umetnosti je v tem in nebogljen zvezanost njihovega življenjskega upora. Te pesmi ne kažejo samo človeka, kakršen je v svojih najtišjih, najtanjših minutah, pa tudi ne človeka, kakršen se golorok bije sredi dneva in viharja; ves človek je v njih, kakor je slaboten in močan, kakor veruje in zdvaja, kakor ljubi in se upira. „Doberdobška planota“ ni samo kot dokument dragocene izpovedi žene proti vojni, temveč je tudi pesem, kakršnih v novejši literaturi ne srečujemo vsak dan. — Marije Jezernikove črtico „Smreka“ je s toplim, igravim čustvom, v svellih, razumno ubranih barvah prečitala gdč. Slavčeva. Črtica je snovno preprosta in oblikovno tradicionalna, toda po tej otroško čisti in naivni zgodbi o drevesu urhu gore, ki polagoma umira, je natresene toliko poezije, toliko presenetljivo iznajdljive domiselnosti, da ti usa stvar zaživi pred očmi kakor kos neposrednega človeškega življenja. — Manica Komarova je čitala sama: kratko črtico, dve pesmi. Stopila je na oder, kakršna je pač zmerom: slovenska žena, ki svojega plašča — pa to hočem reči tako o duši kakor o zunanosti — ne obrača po modi in vetru, in je bila pri občinstvu že v naprej deležna navdušene pohvale. Čitala je zgodbo o kmečkem dekletu, ki jo Bog ob velikonočnem žegnu kaznuje za napuh, pesem o iznevrjeni ljubezni, pesem o mestni gospe iz današnjih dni. Puhle, pa jedke satire, ki z dobrodušnim posmehom razgrinjajo človeka, kakršen je, in ki s preprostimi sredstvi zmerom zadenejo v živo.

Po premoru je ga. Saričeva čitala pesmi Marije Grošljeve. Grošljevo sem poznal doslej samo kot mladinsko pesnico, tu pa se je človeku nenadoma odkrila še od pousem druge strani. Morda ima izmed useh, kar se nam je književnic predstavilo ta večer, ona še največ dispozicije in volje, zajemati in dojemati stvari, kakršne so, in zavoljo tega utegne biti Grošljeva progresivno usmerjenemu človeku še najbližja. Že naslovi pesmi kažejo smer njenega dela. „Ne ljubim lepih, izravnanih lic“, „Jesenice“, „Požar“. Ta Požar se zdi kakor silna vizija človekove najbolj uporne, najbolj tvorne razigibanosti, kakor vizija časa, v katerem smo. — Marijana Kokalj-Zeljeznova je čitala dve kratki prozi. Kakršne so njene stvari, tak je bil njen nastop: malo tiha, malo plaha, bolj v razmišljanje, vase potopljena kakor pa v svet in kar je okrog. In vendar ima vsaka njena črtica svojo aktualno ceno. Tudi Zeljeznova je socialna pisateljica, dasi njeni spisi ne kažejo kričave tendence, temveč se čisto narahlo, na tiho dotikajo stvari, ki dandanes človeka žgo, in nevsiljivo grajajo, kar je narobe. — Večer je zaključila Ruža Lucija Petelinova. V toplem spominu ju imam izza otroške igrice, ki so jo lani igrali v gledališču in ki se je na nekaterih mestih povzpeljala do čistih pesniških lepot. Na večeru je čitala dve pesmi in odlomek iz opernega libreto „Kurent“. Obe pesmi, zlasti pa ta odlomek jo kažejo kot mlado pesnico, v kateri je mnogo žive sile, mnogo čuta za obliko, obenem pa tudi mnogo doživeti in misli, ki dajejo njenemu delu polno človeško, časovno in umetniško vrednost.

Bil je v resnici lep, dostojen večer. Malomarnost, s katero ga je slovenska javnost sprejela, piše bolj spričevalo tej javnosti kakor pa književnicam, ki so se z uspehom predstavile.

L. Mrzel.

Rdeče kamelije bo naslov zbirke pesmi Dore Grudnove, čitateljicam ženskega sveta dobro poznane pesnice. Izda jih v subskripciji. Naročila ozir. preplačila naj se pošljejo do 30. junija t. l. na naslov pesnice: Dora Grudnova, Ljubljana, Mestni trg 4. Cena broširani knjigi je Din 22.—; vezani Din 30.—.

Pisatelj in kritik Ivan Grahor, ki pozna zbirko, pravi o njej:

„Dora Grudnova je poet Krasa in ni to le navadna lokalizacija njene narave. V svojem ustvarjanju ima res tisti značaj, s katerim so se nam priljubljali vsi dobri primorski pesniki, in tisto naivnost, ki ohranja mladosť njen čar. Brez tega ni peozije; radi njega smo sprejeli Grudnovo že tedaj, ko je objavila prve pesmi v „Ženskem Svetu“. Njene pesmi so se odtlej dvignile nad povprečno višino, pojavljajo se v revijah in nas vsakokrat presenečajo. Našla je svojo pot in izraz. Širina njenega lepotnega sveta je sodobna ter obsega vso liriko erosa in mita. Tu so njene deklishe pesmi, še dihaajoče kraško vzdušje, je morje, socijalna okolica in spomenik vojne, njen Doberdob. Iz vseh pesmi veje moč doživetja, velika kultura izraza in forme. Dora Grudnova je duhovni in osebnostni glasnik mlade generacije. Zato je prav in vredno, da si naročimo prvo knjižico njenih pesmi.

Jože Kranjc: Pot ob prepadu. Izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani. 1932. Slovenske poti, 2. zv. 80 str. Kart. knjižica stane 32 Din. — Jože Kranjc piše v razne leposlovne liste in je v „Cankarjevi družbi“ že izdal knjigo „Ljudje s ceste“. V svojih spisih opisuje življenje kmetov s Pohorja in tudi v svojem pričujočem delu je govor o njih. Spretno opisuje prirodo in tudi ljudje so kar živi pred nami. Zal, je snov „Poti ob prepadu“ tako zelo temna in mračna, da še bolj potemni te naše že itak zasenčene dneve. V tej ljubezenski zgodbi med dekle Reziko in tihotapcem Francetom, ki oba kar do dna prirodno živita in žalostno končata, bi želeli vsaj malo več vsebinskega solnca in kaj iskrice za bodočnost. Za mladino knjiga na vsak način ni. Odraslim bo nemara kaj nudila zlasti z opisi prirode, ker je vsaj jezik lep, ki ga današnji zlasti pri mladih tolikrat pogrešamo. M. K.

Miško Kranjec: Življenje. Povest. Publikacija Krekove knjižnice. Izdala Delavska založba. V Ljubljani, 1932. Str. 215. Cena vez. knjigi 40 Din, broš. 26 Din. — Pričujoča povest M. Kranjca, ki je že izdal knjigo „Težaki“, opisuje življenje prekmurskih kmetov. Vsa njih nestalnost se izraža tudi v tem „Življenju“, ki je mestoma opisano tako raztrgano, da prav moti čitatelja. Arhitektonska zgradba ta povest gotovo ni in dasi so razni opisi pokrajnin in ljudi dokaj prirodno-pristni, vendar je vsa stavba nekam mahedrava. Glede jezikovne plati pa je velika škoda, da je toliko deloma prav grobih napak v knjigi. Kako da gredo vse naše slovnice, pa vsa jezikovna navodila, pa vse pobijanje napak kar tako mimo književnega (!) človeka? Vsaj materinščine bodimo večši! K.

Vladimirja Levstika Gadje gnezdo je izšlo pri znanem založništvu John Rodker v Londonu v angleškem prevodu ge. F. S. Copelandove. Angleška kritika je knjigo zelo lepo sprejela in Levstik si je z njo pridobil v Angliji in Ameriki mnogo simpatij.

Levstikovo „Gadje gnezdo“ je življenje naše kmečke matere: Zalega in grunt — dve korenini, ki sta se ji zarili v zemljo, da ga ni, ki bi ju mogel iztrgati. Še Boga pozabi mati Kastelka in dušo zapiše zemlji, da ji služi. Njena ljubezen ni polizana, tista ljubezen, ki je v božanju in poljubljanju. Slednja beseda je ali kamen ali kletev. Sele ko pride vojna, ji zatrepeče srce ob misli, da ji bodo dva gada vzeli. In gre h gospodom, da bi zanju prosila. Pa ne poma. Vrne se domov. Molči. In ko jo vpraša sin, zakaj je šla zanj moledovat, takrat se prvič pokaže košček njenega srca. „Tvoja mati se je bala za sina.“ mu reče. „Mari te je sram?“

Udarec za udarcem pada na njeno glavo. Kakor takrat, ko ji je umrl mož - pijanec in je reševala svojo zemljo, ki jo je morala iztrgati izdajalcu, ko je iztegoval roko po njej.

Dva gada sta šla na bojne poljane. Tretjega je ovadil izdajalec, ki ni dobil njenega grunta. Odnali so ga, v obraz so pljuvali njenemu gadu, ona pa se je v nemočnem besu zaganjala proti izdajalcu, da bi ga ubila. Zadržali so jo — zaman. Njena kletev ga je ubila.

Potem pade prvi gad. Krogla ga je zadela prav tja, kamor ga je mati poljubila, ko je odšel. Mati se boji. Njen poljub ubija. Ko se vrne drugi sin, ga spodi od doma. Zaman. Vzame ga granata. Kakor bi še njena ljubezen morila. Tretji gad boleha v internaciji. Pol mrtev se vrne domov. „Umrl bo,“ pravi zdravnik. Pa ne sme. Kastelka se bo zanj borila. Ali pa poginila. S samim Bogom, ki pride k njej ob uri slabosti, ko že pripravlja vrv, da bi se obesila, se bori, dokler ji ne reče: „Pojdi k svojemu gadu, Kastelka. Tvoj gad ne umre, ne boj se.“

In gad je ostal. Poslednji. Edini: zdaj ve Kastelka, da je njen boj končan, njeno delo opravljeno. Zmagala je, čeprav so ji dva gada vzeli. Tretji bo živel na Kastelčevini in za zarod bo skrbel.

Na vasi joka zvon. Kastelke ni več.

„Zvesto ob srcu tvoje grude bo gorela gadja vera,“ moli mladi gospodar. „Gadje gnezdo bo ostalo za dom in staro pravdo v tvoj spomin na vekomaj!“

Gospa Copelandova je odlično prevedla „Gadje gnezdo“. Tu in tam je izpremenila kako ime, da bi bilo Angležem bolj razumljivo, v ostalem pa se je strogo držala originala. H knjigi je napisala tudi daljši predgovor s kratko Levstikovo biografijo. Ponosni smo lahko, da je gospa Copelandova izbrala ravno to delo, da nas pokaže angleškemu narodu, ker je „Gadje gnezdo“ nedvomno najboljšo delo, ki je bilo pri nas kdaj napisano o slovenski zemlji in slovenski materi.

M. A.

Kakteje in steklo. Tako je bila nazvana razstava, ki jo je priredilo kulturno in telovadno društvo „Atena“ v veliki dvorani Kazine prve dni maja t. l. Posamezni stekleni predmeti so bili spretno izbrani in poznavalec je našel med njimi mnogo komadov zgodovinske in kulturne vrednosti. Steklarska obrt je že od nekdaj na zelo visoki stopnji in izdelovali so v davnih časih predmete, ki jih še dandanes skušajo ponarediti. Moderni predmeti so učinkoviti zlasti radi tehnične dovršenosti in po obliki. K steklu spadajo tudi čipke in vezene tkanine in na razstavi je bilo videti več tovrstnih predmetov, starinskih in modernih. Nekateri starinski komadi so bili prave umetnine. Lep vtis so napravile umetne grede kaktej in sukulentov. Posamezniki so razstavili svoje celotne zbirke in kulture teh rastlin. Moda je kakteje in sukulente radi njih bizarnih, oblik vpregla v dekorativne namene in jim odkazala posode in prostore, s katerimi se pa živa rastlina ne more zadovoljiti. Gojitelj ne bo gledal na dekorativni efekt, marveč bo dal rastlini, kar rabi za življenje. Koristno je prirejati take razstave, ki so kulturnega pomena, da se pokaže, kaj je bilo prej in kaj imamo danes. Razstava rastlin pa da pobudo marsikomu, da se poprime gojitve. Gojitev kaktej in sukulentov ni luksuz, napravlja pa gojitelju mnogo veselja.

M. Lindnerjeva.

I Z V E S T J A

Po ženskem svetu.

Gospodinske pomočnice.

Naše gospodinske pomočnice kažejo zadnje čase več stanovske zavesti in več smisla za samopomoč in samoizobrazbo. „Zveza gospodinskih pomočnic“ v Ljubljani je z občnim zborom 1. maja t. l. zaključila svoje prvo poslovno leto in zabeležila lep uspeh: poučna predavanja, učni tečajji za jezike in šivanje, pevске vaje, redni nedeljski sestanki, božičnica, žalna prireditve za pok. Marijo Skrinjarjevo, list „Gospodinska pomočnica“.

To organizacijo vodijo gospodinske pomočnice same; podpirajo pa jih z nasveti in posredovanji tudi članice drugih ženskih udruženj.

Na pragu v novo poslovno leto je predsednica Petričeva sporočila članicam še nekaj razveseljivih vesti:

a) Ob novem letu podeli „Zveza gospodinj“ tri denarne nagrade gospodinskim pomočnicam, včlanjenim v „Zvezi gosp. pomočnic“, in sicer kot priznanje za zvesto in pridno službovanje mladi začetnici, dolgoletni uslužbenki in starejši gosp. pomočnici.

b) Društve se je posrečilo dobiti primerne druzbene prostore v Selenburgovi ulici šte. 7. v I. nadstr. Ondi se takoj otvori službena posredovalnica in poselsko prenočišče; v načrtu so tudi kuharski in drugi tečajji.

Gosp. pomočnice, ki prihajajo v mesto in iščejo službe, ter one, ki so začasno brezposelne, dobe v tem društvenem zavodu zanesljivo zavetišče in po možnosti tudi službo. Istotako je posredovalnica na razpolago mestnim in podeželskim gospodinjam, kadar potrebujejo pomočnico v svojem gospodinjstvu.

Lepe so besede, ki jih je zavedna članica na občnem zboru naslovila druztveni predsednici: „Slišale smo pravkar vsa poročila o delu in razvoju našega društva, ki izkazuje resnično toliko napredka in uspeha, da moramo biti zadovoljne vse članice. Pozabiti pa ne smemo pri vsem tem na ono tovarišico, ki je vodila vse to delo, ki je dala pobudo za našo organizacijo, na našo predsednico Franjo Petričevu, kateri je življenjska naloga, pomagati svoji vrstnici — gospodinskih pomočnici. Dolga leta je z zanimanjem sledila dobrotam in krivicam, ki smo jih bile deležne po naših službah, in iškala pravic, ki nam pripadajo. Žrtvovala je za nas, za našo korist ne samo delo, trud in čas, še več, celo svojo službo, akoravno se je morala preživljati ta čas

samo s svojimi pičlimi težko zasluženimi prihranki, le da se je mogla popolnoma posvetiti stavljeni nalogi. Iz druztvenega dnevnika posnemamo lahko, koliko dela je izvršila. Srečne smo pa tudi lahko, da ima ona toliko organizacijskih zmognosti in sposobnosti ter vendar lahko enkrat samostojno vodimo delo za naše stanovske cilje. V naših vrstah se dviga samozavest, zaupanje v lastno moč in silo. Poglejmo si naše glasilo, katerega polnijo po večini članki izpod peresa gospodinske pomočnice same. Za vse to bomo hvaležne naši predsednici. Izražam tudi željo, da ostane še dolgo na čelu našega pokreta.

„Kolodvorski misijon“ je tudi važna socijalna in stanovska pridobitev naše druge poselske organizacije „Poselske zveze“. Društvena zaupnica, strokovno izobrazena, nadzoruje po kolodvorih dekleta, ki prihajajo v vlakom v mesto služiti, jim daje potrebna pojasnila in navodila ter pazi, da ne padejo v roke prebrisanih zapeljivcev in izkoriščevalcev.

Slepa poljska zdravnica dr. Melanija Lipinska je prejela dve visoki odlikovanji na Francoskem. Zdravniška akademija v Parizu ji je podelila nagrado, Montyonova ustanova pa častno priznanje za njeno strokovno delo v kirurgiji in pri notranjih boleznih. Dr. Lipinska, ki je že dalj časa slepa, je spisala znamenito knjigo „Žene in napredek zdravniških ved.“

Ukrajinska žena v inozemstvu. Znamenita ukrajinska pevka Mlada Lipovecka, ki je nastavljena v Torinu, je začela izdajati list „Ucraina“ v italijanski. Umetnica namerava v 6 zvezkih seznaniti Italijane z ukrajinsko preteklostjo, literaturo in narodovo starožitnostjo ter s tem dokazati, da so Ukrajinci kulturno razvit slovanski narod in imajo zato pravico do samostojnega političnega življenja.

Na Španskem bodo ločene žene plačevale možem vzdrževalnino. Do zadnjega preobrata je bila ločitev zakona na Španskem nemogoča. Dovoljena je bila le „ločitev od mize in postelje“ in še to za določeni čas. Sedaj pa obravnava španski parlament načrt zakona, ki bo dovoljeval tudi ločitev braka (tako, da bo enako upošteval obe stranki pri pravicah in tudi pri dolžnostih). Tako bo morala ločena žena, če je premožna ali če ima velike dohodke, podpirati svojega ločenega soproga, ako je brezposelen ali iz kateregakoli vzroka nespособen za delo.

Gospodinjstvo.

Gospodinja in tujski promet.

Za vsako občino je čast, ako jo radi posejajo tujci, obenem pa donaja prihod tujcev vsej občini in občanom veliko korist. V mestih, trgih in vaseh, kamor zahajajo gostje iz tujine, se razvija trgovina in obrt, se dvigne družabno življenje in se širi tudi splošna izobrazba.

Seveda pa je treba vsaki občini poskrbeti najprej za pogoje, ki omogočajo tujski promet, ki privabljajo goste in jim napravijo bivanje tako prijetno, da se vsako leto radi vračajo in privabijo s seboj še nove goste. Resnica pa je, da so žene, slovenske gospodinjje, v prvi vrsti poklicane, skrbeti in vplivati z vso silo na može, da se v vsakem primernem kraju ustvarijo pogoji za razvoj letovištarstva. Saj ni treba za to nikakih posebnih denarnih žrtev; vse se že po kratkem času dobro izplača. Treba je predvsem čisto navadnega in vsakdanjega reda ter povsod potrebne čistosti.

Pametna gospodinja bo zahtevala od svojih poslov in tudi od moža in otrok, da vzdržujejo pred domačim poslopjem snažnost in rednost, ter bo delovala na to, da izgine z ulice vse, kar žali človeško oko ali človeški nos. Ograja okrog domačega vrta ne sme biti polomljena in razdrta, streha na hiši ali na hlevih naj ne kaže reber. Ostudno je, ako hodi živina na okrog vsa umazana in pokrita s skorjami trtega blata. Povsod so tekoče vode ali stoječe luže, kjer se žival lahko vsak dan oredi, skrtači in ogladi. Poslom, otrokom in v prvi vrsti gospodinjji sami ni treba hoditi po trgu ali vasi v razcefrani in oblateni obleki, z neočejanimi nogami in rokami ter razkuštrani. V nekaterih krajih ne čedijo ulic, nego prepuščajo dežju nalogo, da odplove smeti in nesnago. Ko bi vsaka gospodinja zahtevala čistost ulice in trga vsaj pred svojo hišo, bi bil ves kraj vedno čeden.

Po nekaterih vaseh je videti prav lepe in lične hiše in dobro oskrbovana gospodarska poslopja, toda prav na cestni strani vidiš ogromno gnojišče ali včasih celo še stranišče. A bi se gotovo dalo urediti tako, da bi ne bilo gnojišče z odtokajočo se gnojnico vidno takoj z vseh strani. Sicer imamo še mnogo naprednih kmetovalcev, ki vedo, da je edino pravilna gnojna jama, betonirana in pokrita; še vedno preveč pa je onih, ki bi si take jame z malimi troški lahko sami napravili, a tega vendar ne store. Starokopitnost mora imeti v ženskah najhujšo sovražnico in že naravni ženski poklic je, da skrbi za lepoto. Zato naj store gospodinjje vse, da prepričajo može, kako koristno in pametno je, ako žrtvujejo nekaj časa in moči tudi za zunanje olepšanje gospodarskih poslopj in hiše. Tistih malih okenc, skozij katera človek skoraj ne more pomoliti glave na cesto, ne bo trpela nobena pametna gospodinja več. Taka okna so grda in za zdravje prebivalcev škodljiva, saj ne

more v hišo niti dnevna svetloba niti zrak. In pa zračiti treba, pogosto in dolgo zračiti poleti in pozimi.

Ko so odpravljeni taki glavni nedostatki, ki so delali trg ali vas za sprejem gostov neprimeren, treba poskrbeti tudi, da imajo letoviščarji ob vročih poletnih dneh sence in hladčega okrepila. Kraji brez vrto, brez izprehajališč in brez gozda ne dobe letoviščarjev. Zaradi tega se je treba pobrigati za dobre ceste in lepe poti, ki vodijo zložno v gozde, na izprehajališča med drevmi, ob vodi, koder se je možno nemoteno kopati in počivati.

Malokje je najti umetno gojene parke in krasne nasade, ki so tujcem na razpolago v zabavo in razvedrilo. Povsod pa so gozdovi s senčnim drevjem, logi z mahovitimi tlemi, prijazni hribci ali loke. Ondi je postaviti na raznih mestih klopi in mizice. Skoraj povsod je dobiti v bližini kak potoček, studenček ali kakršnekolik vrste vodo, ki je primerna za kopanje. Morda treba kaj preurediti, vodo poglobiti ali iztreti; z malo dobre volje in nekaj domišljije se da nemogoče izpremeniti v mogoče. Ni prijetnejšega na letovanju kakor kopel v sveži, čisti tekoči vodi.

Glavni pogoj za promet tujcev pa so seveda primerna stanovanja, zračna, solnčna in prijazna. Gostje ne morejo spati na skednjih, nego morajo imeti svoje popolnoma ločene spalnice z dobrimi posteljami. Sohe za tujce treba pririditi kolikor mogoče stran od družine v prvem nadstropju, na vrtni strani, sploh povsod ondi, kamor nima vsakdo pristopa. V podstrešju ni prijetno prebivati, ker vlada celo ponoči zaradi razbeljene strehe neznosna vročina. Gost ne zahteva razkošnega pohištva, pač pa pripravo in čedno sobno opravo, da more komodno sedeti in ležati. Najvažnejša je pač postelj, ker hoče gost predvsem dobro spati. Zato naj skrbi gospodinja, da ima zase in za tujce snažne postelje, ker čista posteljnina, čedno perilo naj bi bilo ponos vsake žene.

Glej, da vsa tvoja okolica goste prijazno pozdravlja, da se jim možki odkrivajo, jim vsakdo ustrežljivo odgovarja in rad postreže. Vedi in povej še drugim, da nedeljski izletniki iz mest in letoviščarji poleti niso „škriči“, lenuhi in postopači, ki kradejo Bogu čas in denar. Letoviščarji so po večini sužnji težkih duševnih poklicev in prihajajo na deželo krepit si telo in duh, ljudje, ki so nujno potrebni svežega zraka, solca in svobode. Ako bi ostajali leto za letom doma v zaduhlih pisarnah, v prašnih mestnih ulicah, v šolah, tovarnah, sredi razburilivega dela, ki se zanj vedno mudi in kt ubija živce in izpodkopava zdravje, bi končno morali omagati. Na kmetih, po zdraviljših in letoviščih si nabirajo novih moči za nov življenjski boj. Zato zaslužijo, da jih sprejmo na deželi lepo in spodobno ter jim

za primerno ceno radi postrežejo. Komur je na tem, da se tujski promet v njegovem kraju res razvije, naj gleda na to, da nihče ne zahteva in ne vzame več, kakor mu gre. Kdor išče velik dobiček, se mu prej ali slej gotovo zgodi, da mu prinese ta lakomnost veliko izgubo. Slab gostilničar in slab trgovec, ki hoče naglo obogatiti s tem, da prodaja svoje blago pretirano drago!

Tudi bogati ljudje, ki jim morda ni za nekaj dinarjev, se ne dajo imeti za norca in niso tako nespametni, da bi vsako reč desetkrat preplačali. Morda ne poreko ničesar k visokemu računu, plačajo mirno zahtevano vsoto za stanovanje in hrano, potem pa obrnejo za vedno hrbet takim krajem, kjer so naleteli na brezvestne, dobičkaželjne podjetnike in gostilničarje. Pa tudi svojim znanecem in prijateljem v svetu pripovedujejo potem o onih krajih, kjer hočejo prebivalci samo izrabljati tučice. Ako mnogo nudiš, tedaj že lahko precej zahtevaš; samo zraka, božjega solnca, skromne hrane in še skromnejšega stanovanja pa ne smeš predrago zaračunati!

Gospodinjje naj skrbhe, da bodo hodili njih moške v tem oziru neko srednjo, pravilno pot. Vplivajo naj manje, da bo po vasi red, da bodo poslopja snažna in prikupna. Navažajo naj družino, da bo do vsakogar prijazna, vpludna in uslužna. S tem bodo mnogo pripomogle do večjega ugleda in blagostanja rodnega kraja. Domači in tuji letoviščarji bodo radi prihajali v naše gorenjske

Kuhinja.

JUNIJ.

Rasti, oj rasti nam, zlata pšenica,
boža naj solnce te, umlata rošica,
da boš šla v klasje, nam zrnje rodila,
z njim nas ob vsaki potrebi redila.

Moko, ki zmleli jo bodo na mline,
bomo predelali v sladke „Jajnine“.
Kdor ne pozna še izbornih „Jajnin“,
ta še ne ve, kaj je višek dobrin.

NAŠ RAZPIS NAGRAD.

Tekmovanje kuhinjskih receptov.

Našemur razpisu se je odzvalo že sedaj nekaj naročnic in nam poslalo precej receptov za tekmovanje, tudi precej priznanih besed, iz česar sklepamo, da bo vdeležba na tekmoivanju prav lepa. Skoro iz vseh pisem pa zveni bojazen, ali bodo recepti zadosti dobri in fini. Ponavljamo: Recepti naj bodo po možnosti priprosti, domači, povprečni kuhinji dosegljivi. Ni prvovrstnost kuhinje v tem, kaj kuhamo, marveč v tem, kako tisto; kar nam je na razpolago, pripravimo. Prav posebno povdarjamo ponovno ta temelj našega nagradnega razpisa in ponovno vabimo: Le pridno pošiljajte, le pridno se vdeležujte! Prosimo

hribe pod slovenske Alpe, na dolenske in belokranjske vinorodne gričke in gorice. Namesto da bi v tujini puščali denar, ga prineso raje nam. Množili pa bodo tudi sloves naše domovine, ki je poletni in pozimi divna, v svoji naravi bogata, raznovrstna in slikovita.

Minka Kastelčeva.

Kako čistimo madeže.

Madež od kave in čokolade čistimo v destilirani vodi ali v čistem špiritu. Preden namočimo, napojimo madež z glicerinom.

Madeže od oljnatih barv odstranimo s terpentinom. Oljnathe madeže iz prstov in belega blaga odpravimo z glicerinom.

Madeže od smole odstranimo z bencinom in milom; nato namočimo madež še nekaj časa v etru ali špiritu.

Kljukice in žeblje v kopalnici, oziroma v kuhinji, na katere obešamo brisače in druge vlažne stvari, prevleci z belim emalnim lakom. Žebli ne bodo zarjaveli in mazali perila. Pa tudi ne opazijo se na steni takoj.

Sadne madeže na nožih osušimo s presejanim pepelom. Nato pomijemo nož v mlačni vodi, namažemo rezilo z oljem in končno drgnemo po kovini z usnjeno krpo.

Sledove mull s kovin odstranimo z zmesjo cigaretnega pepela in petroleja, ki jo razmažemo po kovini z usnjeno krpo.

Lesk svile obnovimo, če prideneemo vodi, v kateri peremo, žlico lesnega špirta na vsakega pol litra vode.

tudi, da sledite vzgledu naših prvih tekmovalk, ki so tako pravilno razumele, da je treba recepte rano poslati, da bomo mogle vse razvrstiti in uvrstiti do meseca novembra, ko se začne glasovanje. Torej brž na delo!

Iz pisem tudi posnemamo, da se marsikatera tekmovalka, posebno iz vrst naših poklicnih kuharic, ne upa poslati receptov, ker, kakor pravi ena, „ji pero ne teče gladko in se boji slovničnih napak“. Čemu pa je tu uredništvo? Tu bomo vse popravile in izpilile, kar se jezika in sloga tiče, samo da nam vse drugo natančno, če tudi dolgo opišete. Bomo po potrebi same okrajšale.

Prva tekmovalka piše:

Čenjeno uredništvo!

Sicer vem, da moji recepti niso taki, da bodo dobili nagrado, vendar vam pošiljam tri, o katerih pravi moj mož, da so zelo dobri. Seveda moram povedati, da niso moja iznajdba, ampak da sem jih nekod dobila, morda tudi malo izpremenila, ali so se izpremenili sami. Pa saj menda ni treba, da naj bodo recepti iznajdba pošiljalke. Samo o sirovih cmokih vem, odkod jih imam. Posečala sem pred leti kuharski tečaj v ljubljanski Mladiki in imam recept

od ge. Jerice Zemljanove. Torej, če bi bil nagrajen, bi pripadla nagrada po vsej pravici njej. Sicer pa niti ne vem, če se tudi ta recept v mojih rokah v teku let ni nekoliko izpremenil. Eyo ga:

I. Sirovi cmoki. Umešaj 8 dkg presnega masla, prideni 3 cela jajca, mešaj, prideni 14 dkg pšeničnega zdroba in $\frac{1}{2}$ kg domačega mehkega sira (skute), iz katerega moraš preje iztisniti vso vodo in ga drobno razdrobiti, še bolje pretlačiti. Dobro zmešaj vse skupaj, primerno osoli in pusti stati najmanj $\frac{1}{2}$ ure, da se zdrob nasrka in da postane zmes bolj enotna. Potem oblikuj iz te količine 12—14 okroglih cmokov. Zakuhaj jih v obilen slan krop in pusti, da vro, a ne prav prenaglo, 10 minut. Poberi jih posamezno z luknjasto zajemalko (penarico) iz krova, a pazi, da se vsak dobro odcedi. Zloži jih na vročo skledo, potresi z drobtinicami in zabeli z vročim presnim maslom.

II. Telečji zrezki s sirom. Mesar naj ti nareže od notranjega telečjega stegna, ki da bolj mehko meso, za vsako osebo po 1 lep zrezek, ki naj tehtla približno 12 dkg. Te zrezke naglo operi in osuši s snažno krpo, odreži jim vse kože, ki se jih morda še držijo, in potolci jih narahlo z lesenim kladivom. Osoli jih prav zmerno in poravnaj z dlanjo, da bodo ravni in povsod enakomerno debeli. Prav dobro je, če razprostreš zrezke po deski, jih pogrneš s snažno krpo, pokriješ z drugo ravno desko in nanjo položiš uteži. Tako ti postanejo zrezki lepo enakomerni in ravni. 20 minut pred serviranjem položi zrezke v ponev z raztopljenim presnim maslom, za vsak zrezek približno 1 dkg, in pomakni na jako vročino, a na zaprti plošči in pokrij. Po približno 7 minutah obrni zrezke, in jih gosto potresi z nastrganim bohinjiskim ali trapistovskim sirom, ki pa mora biti seveda že bolj trd in suh. Ko so se po nekaj minutah zrezki tudi spodaj nekoliko zapekli, prilij juhe ali vroče vode in pusti, da se še nekoliko dušijo. Če bi masla v kozi zmanjkalo že preje, ga moraš še malo dodati. Končno obrni zrezke še enkrat, potresi jih tudi na drugi strani s sirom, pokuhaj še nekaj minut, če je treba, še malo zalij in ostrgaj vse, kar se je prišlo dna in oboda kože v to zelo okusno omako. Zrezke zloži na vročo skledo, okoli daj dušen grah, pretlačen krompir ali kakšno drugo mlado zelenjad. Nekoliko omake zlij na vsak zrezek (1 žlico), drugo pa nesí v toplem porcelanastem lončku ali majhni skledici na mizo.

Tekmovanje kuhinjskih receptov. Rada bi tudi jaz poslala kaj za tekmovanje, pa ne vem, kaj mislite, če pravite „narodna jed“ in tako. Narodna jed so žganci, zelje in tako, to pa vendar ni za tekmovanje. Prosim za odgovor. — I. M. v V.

Seveda, žganci in zelje in tako. Vam se morda zdi, da zna vsaka naša žena dobre žgance in dobro kisló zelje pripraviti — temu pa, žal, ni tako. Vemo tudi, da v različnih krajih žgance kuhajo drugače, ima-

mo več vrst žgancev, n. pr. krompirjeve, koruzne, ajdove, koroške, prekmurske itd. Ali ne bi bilo zanimivo takšno ocenjevanje samo naših različnih žgancev? Prosimo, kar pošljite, vabimo vse naše žene, ki imajo opravka z lonci in kuhalnico. Le pogum!

Gospa L. M. v M. Vi imate popolnoma prav in radi vpoštevamo vaš nasvet. Zato bomo otvorili „kuhinjsko posvetovalnico“ kot poseben predel v našem listu. Res, mnogo, posebno mladih kuharic misli, da dela natančno po receptu, pa se ji jed ponesreči. Ne ve si, neizkušena, pomoči, ne pozna vzroka neuspehu. V vašem slučaju, draga gospa, je bil neuspeh v tem, da ste skoro gotovo sneg premaló krepko stolkli. Za vsako pečivo iz španske pene morate beljake, ki morajo biti seveda sveži, stolči v tako trd sneg, da končno že močno čutite njegovo trdoto pri stepanju. Če pravite, da ste sladkor tako dobro skuhal, da se je med palcem in kazalcem potegnila dolga in krepka nit, ne more biti za neuspeh skoro drugega vzroka kakor premehek sneg. Kaj pa pečica? Ali morda ni bila pečica prevročča? Da bomo znale pravilno presoditi „bolezen“ vašega pečiva, bi bilo pač tudi treba napisati, v čem je bil neuspeh. Pozdravljeni!

Za tekmovanje pošiljam ta recept: Zelenjadna juha. Dve pesti spomladanskih zelišč, n. pr. rman, kislico, krebujlico, mlado listje višnje, peteršilj, drobnjak, peštran, prav malo mete, krešo, beriviko itd. (navadno dobimo to zmes že na trgu zmešano, a je v nji preveč mete), operi, odcedi in sesekljaj precej na drobno. Deni v kozo 5 dkg presnega masla in sesekljana zelišča, pokrij in duši 10—15 minut. Ko se je povrela vsa voda, ki so jo dala od sebe zelišča, in je v kozi samo še maščoba od masla, posuj vse skupaj z dobro žlico moke in mešaj, da se moka dobro utre. Potem prilij $1\frac{1}{2}$ l vode ali juhe. Zelo dober je za to odcedek od špargeljev ali graha. Ta juha naj zdaj še kakšne pol ure bolj počasi vre. Dobro je notri eno jajce, če ga preje raztepeš in počasi vliješ. Je tudi zelo zdravo.

Posljem: **Omaka s tilnom.** Opomba uredništva. (Tiln, ki je popačena nemška beseda „Dillkraut“, imenujemo z lepo slovensko besedo koper ali koprec in zanimivo je, da to zelišče tudi Rusi imenujejo enako. Ostanimo tedaj pri našem lepem, starem izrazu. Zato nam ne boste zamerili, če smo prekrstili vašo izvrstno omako s tilnom v „koperovo omako“). Zdaj je čas za to dobro omako, ko je koper še mlad in ima najboljši okus. Naredimo tako. Eno dobro zaprt pest kopra operemo. Potem prav dobro sesekljamo. Potem naredimo čisto svetlo prežganje na presnem maslu, na 1 žlico masla denemo 1 žlico moke, da je gladko, in prilijemo toliko juhe, kakor hočemo, da bo gosto. Potem kuhamo še četrť ure. Nato denemo noter koper in malo kisle smetane in še pokuhamo, pa damo na mizo zraven govejega mesa in krompirja. **Ančka.**

VSEBINA 6. ŠTEVILKE:

OBRAZI IN DUŠE: MARYŠA ŠARECKÁ — RADOŃOVA. — (Marija Omeljčenkova — P. H.)	161
POVEST O SESTRİ. — (Mihael Osorgin — Marija Kmetova)	167
BOŹIDAR JAKAC — AMERIKA. — (Marija Źeljeznova-Kokalj)	173
DVA RODOVA. — (Angela Vodetova)	177
Z VIHARJEM. — Pesem. — (Dora Grudnova)	180
SPORT IN STAROST. — (Dr. E. Jenko-Groyerjeva)	181
MISEL ŹENE O LETOVIŠCİH IN LETOVANJU. — (Marija Moravčeva)	183
UMETNOST IN KNJIŹEVNOST. — (L. Mrzel, M. K., M. A., M. Lindtnerjeva)	186
IZVESTJA: Po Źenskem svetu. — Gospodinjstvo. — Kuhinja	189

PRILOGA ZA ROČNA DELA IN KROJE.

Izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina Dln 64.—, polletna Dln 32.—, četrtletna Dln 16.—, Za Italijo Lir 24.— (v razprodaji po 2 Liri zvezek), za U. S. A. Dol. 2.—, za Argentino Pes. 6.—, za Avstrijo Sch. 10.—, ostab inozemstvo Dln 85.

Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici 12/II. — Izdaja Konzorcij „Źenski Svet“ v Ljubljani. — Za konzorcij in uredništvo odgovorna Marica Bartolova.

Tiskal J. Blasnik nasl., Univ. tiskarna d. d., v Ljubljani. — Odgovoren Janez Vehar.

Vsaka varčna gospodinja rabi za vkuhanje sadja, sočivja in drugih jedil samo

Weck-ovo

posodo in kozarce

z varstveno

znamko:

kar se dobi vedno

za naprej v zalogi

sledećih tvrdk:

SCHNEIDER & VEROVŠEK, Ljubljana, Dunajska cesta št. 16
AVG. AGNOLA, Ljubljana, Dunajska cesta št. 10.
JOSIP JAGODIĆ, Celje, Glavni trg št. 14.
PINTER & LENARD, Maribor, Aleksandrova cesta št. 32.
ANTON BRENCIĆ, Ptuj, Kremljeva ulica št. 2.

MATERE!

S svojci, ki boleljajo na želodcu, črevesih, mehuru, srcu, ledvicah ali jetrih, ki trpe zaradi žolčnih kamnov, ali ki so potrebni oddiha in odmora — v

Rogaško Slatino!

Ne kolebajte, pred vsem ne mislite na razna draga inozemska, često manj vredna zdravilišča, marveč odločajte, dokler je še čas! Zdravje s telesno in duševno čistostjo in prožnostjo je kaj bežno; včasih zadostujejo trenutki, da ste zapravili Vi ali kdorkoli Vaših to največje bogastvo. V Rogaški Slatini, naših domačih Karlovih Varih, traja sezona od maja do septembra. Ni odveč sloves tega največjega zdravilišča v naši domovini; kajti brezštevlni so oni, ki so tu — že pešajoči — zopet ojačali svoje življenske sile, ali naši učinkovitega leka zoper boleznin in boli. Cene vzlic številnim udobnostim nizke, primerne tudi za gmotno šibkejše. Pred glavno sezono in po glavni sezoni, to je do 15. junija in od 1. septembra dalje znatni popusti. Zlasti v tem času se obisk zdravilišča in zdravljenje zbog udobnosti in cenenosti posebno priporoča.

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE!

Gorsko letovišče za otroke.

Kdor želi poslati otroke v gorsko letovišče, dobi informacije v naši upravi.

Blago zadnjih novosti v veliki izbiri za moške in ženske obleke, perilo in vse v manufakturo spadajoče predmete ima vedno na zalogi v veliki izbiri in po ugodnih cenah staroznana solidna tvrdka

R. MIKLAUC „Pri Škofu“
Ljubljana

Lingarjeva — Medarska ulica — Pred Škofijo

Zunanjim naročnikom se na zahtevo pošljejo tudi vzorci v svrhu naročitve